

וכן יש ראי' מצד דקדוק הסכין אחד שחיתת סכין דליתיה קמן ולא נאצד דאף על גב דצדקו קודם שחיתת לרי' צדקה אחד שחיתת . וכן יש ראי' יות' צורם מפרק קמח דפסחים דקאמר החס צנו ומיה' מרג כחמן המסכיר צית לחצרו ציי'ר חזקתו דרוק או חי' חזקתו דרוק לעמי כפך' מיה' דליתיה להאי דנשיילת כלומר דלי' ליתיה למשכ' קמן לא כפקא לן מיה' מיר' דליתיה יומא דחזקתו דרוק שילי' לי' ולא סומכין לחזקה הא קמן דליתיה דרצון ומעט ספק כגון צדקה החתן דהיא מדרבנן ואיכא ספק חי' איכא חתן או לא לא סומכין לחזקה דרוק היכא דליתיה המסכיר קמן דכל היכא דליפטר לצור' מצדרי' וכצ' כחצ' כל זה סרין זיל צפי' ההלכו' במקומות הנזכר והוא הדין צדון שלפנינו לא סומכין אסתמא דלין הכלי צן יומא היכא דצבל הכלי לפי המסיר ולרי' לשאל אח פיו צן לצבל צו לכחלה כפי' שכתבתי צין לאכול מה שכתבתי צו צבלו לרי' לשינויה ואם אומר לו שהוא צן יומא חסור . אבל אם לא אומר לו שהוא צן יומא או צקסם כשאי' צבל הכלי לפי' יכול לצבל צו לכחלה . וכל שכן כשהוא יודע ודאי דלין הכלי צן יומא .

**והר"ר** הדבר האחר שגילה להקל צוה האיסור לאוסר יותר מנשאר האיסור השנים לכל כשאי' לו מנהג קבוע להמיר צוה כנשאר האיסורים : **הדבר** השני הוא צעיר הנאמנות דצדקו דין אין אלו חייבין להמיר כצדקת הרב רצני' משה צר מיימורי שכתבתי דקסם עם הארץ אינו נאמן אלא שהכל נאמין זולתי אם יהיה חסוד ודאי חלפני עור וכן לענין הכלי כשאמר שאינו צ יומא פשיטא שהוא נאמן הן לאכול האוסר מה שכתבתי צו הן לצבל צו הוא או אחר' לו לכחלה דלפילו החסוד נראה דנאמן צעיר הכלי כשאמר שאינו צן יומא כיון דלית' תרי ספקי ורובא דהתרא כמחור למעלה : **ועוד** דמה שאנו לריב' לשאל לישראל הכשר היכא דליתיה קמן הוא לחומרא לאוסר כשיאמר שהכלי הוא צן יומא . אבל לקולא אין אנו לריב' לדבריו שיאמר שאינו צן יומא דסומכין אסתם כלים אינן צני יומא ובודאי שאפילו החסוד נאמן . ולא זה צלצד אלא דעוד היה נראה לומר דהחסוד יתיה נאמן לקולא לומר שאין הכלי צן יומא ולא לחומרא לומר שהוא צן יומא דכשאומר שאינו צן יומא לא על דבריו אנו סומכין אלא אסתמא דלין הכלי צן יומא : **אמנם** כשאומר שהוא צן יומא כיון שהוא חסוד הרי הוא כגוי וקלקלתי תפכתו ודבריו אינו מעלה ולא מוריד וסומכין אסתם כלים וכו' . זה היה נראה לי לכאורה אבל אין להורות כן דכיון דהוא ישראל חף על פי שהוא חסוד יש לחוש לדבריו ואפשר שנושה תשובה וכשאומר שהוא צן יומא חסור לאוסר לאכול ואם לרי' לשאל לו על הכלי כשהוא חסוד היכא דליתיה קמן לרי' עיון . והנראה דלין לרי' אלא סומכין אסתם כלים וכו' אמנם אם הוא מעלמו או ששאלו את פיו יאמר שהוא צן יומא נראה דיש להמיר חף על פי שהוא חסוד ולא סומכין אסתם כלים וכו' וכל זה לענין הכלי . אמנם לענין לחל האוסר מצדלי' של העתיר על פי דבריו שאומר שאין צוהו המאכל שום דבר חסוד לו נראה לי דלין להמיר לחסוד אם התצטיל הוא מדבר שדך לחת צוהו אחר השומן דאף על גב דרובא הוי דהתר ודל מהבא דברי זה החסוד וכלומר דיסוד האוסר ארובא מכל מקום כיון דהמיעוט שכיח עוצא והוא דרך התצטיל להשתדל להרצות שומן בתצטיל להמחיקו ולהענימו יש לו לאוסר לחוש להאי מיעוטא אפילו היכא דלא ליפטר לצור' ואפילו אי הוי האי מיעוט דלא שכיח עוצא איה ליה למיחש ליה דרמי' למאי דקיימא לן כל קצוה כמחלה על מחלה דמי ולא דרמי' ליה ממש דלא נאמר קצוה אלא כשהאיסור וההתר נאמלים וקצוים שניהם לפנינו אלא דרמי' ליה קלה דכיון שזה האיש רגיל וקצוה לצבל פעמים ההתר פעמים זה האיסור כיון שהכל מותר אלו יש לו לאוסר לחוש שטא צבל עתה דבר האיסור לו חף על פי שהוא מיעוטא צעיר וחינו יכול לאכול אלא על ע"פ עדות המצטיל או אחר ואם הוא חסוד אינו נאמן . והנה השתדלתי גם צוה לכיון הפסק עם מה שכתבתי אחר גדול הדור שהציא צבל האגור ולדעתו דוקא יכול האוסר להשתמש צקסם כלי המותר לא לאכול סתם תצטיל כיון דהוא לא התירו צפירוש ואי הוה מותר לדעתו דעדיפא הוי ליה לאשמועינן אלא ודאי התצטיל לאוסר לדעתו ועומא משום דבכלים איכא תרי ספקי הנזכר ספק צבל היום ספק לא ואפי' אם צבל היום צה' שמה צה' אחר אצל בתצטיל ליכא אלא חד ספיקא ואינו יכול לאכול האוסר אם לא על פי עדות זה המותר או אחר ואם המותר הזה חסוד אינו נאמן . ודיקא כשהוא חסוד ודאי אינו נאמן אלא אם אינו ודאי חסוד יוכל האוסר לקסוד עליו חף על פי שה' עם הארץ ואין אנו צייצים להמיר כצדקת הרב רצני' משה צר מיימורי מיימורי זכרנו לצרכה אפילו צמלכו' שקצלוהו עליהם לצ' ולזה לצד נעשה סקי' וכאמר דנאמן כיון דרובא דהתרא הוי :

זהו הנראה לעניות דעתי שראוי להורות למעשה צבל זה . וה' ילינו מעושה שגגת תלמוד אמן :

אם הצרכה מעין שצב מותר לאומרה צעירה צבל מקום או דוקא צנית הכנסת דיש פרים צין היודעים :

**קכ"צ עוד** שאלת על דבר צרכה מעין שצב שצלי שצת אם יש לאומרה כשתפלינן צעירה צנית החתן או צנית האכל במקומות שניהם להתפלל צניתם וכלל הדבר צבל אי זה מקום שיתפללו צעירה חף על פי שלא יהיה צנית הכנסת . יען כי שמת אומרים שאין לחומרא אלא דוקא כשתפלינן צנית הכנסת . ולדעתך אין הדין כן אלא שצבל מקום שיתפללו צעירה מיימיר השליח לצור לאומרה . וראייתך הם צ' הראשון משתיקה הפוסקים זכרונם לצרכה ששתקי ולא הזכירו זה סגלוק ואם היתה צרכה שאי' לריב' היה להם זכרונם לצרכה להזכיר על כך : השנית היא מדבריה' שדבר והסלוק

הסוד שכתב צבל האגור וכשצלין למקומות הנוהגים התר צוהו המדירה **מחלוקת** צניתם ואוכלין **המק** שכתבתי צו אחרו החלצ' וגם הוא צעלמו **עם** מעט על פיהם **שאל** מהמק שכתבתי צנית אחד מהם עם שה' היה **מדינת** פולחין שכולם נוהגים איסור והעידו לי שהיה המנהג צניהם צוה חתן **הר"ר** אפרים זיל ואפשר שהוא אחרו שדבר צוה הדין שהציא המדרי' הנס שהוא **מחמיר** שם כי אחר האשכנזי המכר שאמרו לי שהיה רב גדול וקדוש מחד . אלא שקל' איך לא נכתב צקפריס התר כזה מ"מ עדותו למעשה כן היה והנראה כי גם אחרו גדול הדור מהרב רצני' יעקב מולאן זיל שהציא צבל האגור הוא נועם לזה הקצרה גי' רצני' לומר שיש לחלק צין זה האיסור לשאר האיסורין השוי' צבל ועל פי זה יתייבצ' לשונו צלמו צוהו ההתר שכתבתי למעלה צמנו כי ודאי לא נעלם מעיני חורתי דנשאר איסורים סתן עטם לפגם אסור' לכחלה' וצאיסור כזה לצד התיר לכחלה' כיון שאינו שוה צבל אלא שלא הפריז על מדה ההתר כל כך כמו מה שחעיד צפני אחרו האשכנזי החכ' כי המקר כיון שיש צו פליעת האיסור צעלמו חסור גסהכלי שהוא צן יומא חסור לאוסר . אמנם הכלי שאינו צן יומא דאוסר משום לחא דצן יומא צשאר איסורין . צכאן מותר . ועל פי כל זה הנני אומר שכל מי שאוסר איה מאכל ומחלוקת צנית המסיר אם יש לו מנהג לאוסר יעשה כמנהגו אם מנהגו הוא לחומרא כגון צפני מקומו מחמירין צוהו האיסור כנשאר האיסורין השוין לכל אפילו כשתמאכסרים צנית המסיר פשיטא צמחיר צעשות כמנהגו וכצ' כחצתי כל מה שלרי' להויר צו . וגם אם יהיה הענה לקולא אפילו שחיה קולא גדולה כגון לאכול מהמק או לאכול גם כן הצצר המתצטיל עם האיסור לעולם יעשו כמנהגם אם ישנו צידם והם צקייסים צו . וכפי עדות צבל האשכנזי מהרצ"ר זיל וצמלתי שיהיה המנהג כאוכל לא כמאכלי ואחרו האשכנזי שכתבתי למעלה ששעה צעלמו ואכל מהמק על פי עדות מנהג מקום המאכל לא עוצ עשה כי אולי צמדיית ריינוס שקלת מהמקומות נוהג' התר צחצ' צעלמו המקומות הנוהגים איסור לא קצלו האיסור עליהם מכל וכל לאוסר פליעתו והמקרה והמתצטיל עמו . ולכן כתפשוט הוהו המנהג צמקומי' הנוהג' התר להאכיל מהמקר לצני המקומי' הנוהג' איסור שצאות' המדינה אצל הוא שהיה ממדינת פולחין שלא היה להם אחרו המנהג לאכול מהמק לא הי' לאכול ולכן כל שהמנהג הוא צמאכל לצד אינו יכול לקסוד עליו האוסר אמנם אם המנהג הוא צאכול צעלמו הרי הוא מנהג ויעשה כמנהגו ואפילו צקולא רצני' לאכול מהמק והמתצטיל עמו . אבל צוהו שאין צידם מנהג מוחזק כזה כלל נראה שראוי להם ליהרר שלא לאכול מפליעת אחרו המאכל והמק שו' : גם שלא לצבל צכלי המסיר כשידוע צודאי שהוא צן יומא וגם שלא לאכול המאכל המהצטיל צו .

**והבדל** שריבין ליהרר צכל מה שכתבתי למעלה שלרי' ליהרר צשאר האיסור' השנים לכל זולתי צפני דצרים יכולים להקל לעניות דעתי : הראשונה הוא שאין להם לאוסר כלי שאינו צן יומא אחרו צן יומא ויכולין לצבל לכחלה צכלי שודאי אינו צן יומא . ולא מנציח אם אחרו המאכל אינו לרעה האוסר כי אם מדרבנן דלין להם לחוש צכלי שודאי אינו צן יומא : והעטם ממה שכתבתי למעלה שאפילו צאיסורים מדרבנן השנים צכל לא נצצאר איסור כלי שאינו צן יומא אחרו צן יומא דרעה קלת מהפוס' וצכללם הרמזים זכרונם לצרכי אלא אפי' אם אחרו האיסור הוא איסור תורה לרעה האוסר אינם אסורים לצבל צכלי שאינו צן יומא : והעטם הוא דלית לן למימר דאף על גב דקצלו הם עליהם לנהוג איסור צוהו המאכל שלא כדברי המחיריים לאוסר הדבר מותר משום לחא ידידי לא קצילו עליהו ואפילו על גזרי הגזרה אפשר למימר דלא גזרו הגזרה ההיא צדון כזה ולפחות על הנוהגים איסור איכא למימר דלא קצילו עליהו לאסור סדבר המותר משום האיסור ההוא נוסק על זה שאם אחרו אחרו כן הרי כל כלי המותרים לאוסרים ככלי הגויים . ודבר זה הוא שיקצלו עליהם שלא להתאכסן צנית המותר' כלל ע"מ לאכול נאמלים זולתי כשיצטלו להם צכלים חסדים . ויותר מזה מלאתי צפי' האשכנזי הנזכר למעלה ששאלתי את פיו מה הכריחו לאכול מהמק המתצטיל שכתבתי צוהו החלצ' והשיב לי שגם הוא לא רלה לאכול אלא שרצ אחד שהיה צמקום שהוא אחר לו אם תרלה להמיר על עמך שלא לאכול מהמק של החלצ' ההוא גם לא תוכל לאכול שום תצטיל צמקום . וכנראה שכונתו לומר שאם לא יאכל מהמק ומפליעת החלצ' גם הכלי שצלו' מותרה הפליעתה הם אסורים ולא לצד צני יומא אלא אפילו שאין צני יומא אסורים לכחלה' כדן כלי הגויים . ובודאי דלא קצילו עליהו האסורים חומרא רבה כי ה' ולדעתי שאין זה מקפיק להתיר פליעת הדבר האוסר לרעתם ממש כיון שצבל האיסור' פליעתם אסורה גם כן אמנם יספיק זה לומר שלא קצלו עליהם לאוסר המותר מן הדין כגון כלי שאינו צן יומא אחרו צן יומא . וכן נראה שכתבתי ודאי אינו צן יומא יכולים לצבל צו לכחלה' ואפילו שלא יהיה ידוע להם שצודאי אינו צן יומא אלא צקסם אין להם לחוש ויכולין לקסוד על הדין הכולל סתם כלי הגויים אינן צני יומא וכל שכן כלי ישראל וכצ' כחצתי למעלה שצדעתי גם הרמזים זיל יודה צכאן ומעטם שכתבתי ולכן יכול האוסר לצבל לכחלה צקסם כלי המותר וזה כלו כדברי גדול הדור שכתב צבל האגור . ולדעתי לרי' להוסק צכאן חלוי' ואחרו שלא יהיה צבל הכלי לפניו לשאל את פיו אם ה' צין יומא דרוק' צגוי אנו אומרים סתם כליהם אינן צני יומא חף כשהגוי לפנינו משי' דלינו נאמן ודבריו לא מעלה ולא מוריד . אבל צישראל שהוא נאמן לרי' לשאל את פיו כשהוא לפנינו ולא סומכ' אסתמא דלין הכלי צן יומא דכל היכא דלפשי' לצור' מצרינן ורציה לצד מלי' דכתב הר"ק צפרק קמח דחיון וחף על גב דקיי' לן רוצ מלי' אלא שחיתת מומחין הם הי' דליתיה קמן שחיתת ולא ידע' אי גמיר אי לא . דאוסר לאכול משחיתתו עד שצדוק אחרו וכן יש ראי' מצד דקדוק הריאה דאף על גב דרוב צהמות כשרות כיון דהסרבות מליות צריאה חיישינן למיעוטא היכא דליתא הריאה קמן .

## שאלות ותשובות רבי דוי אבן חביב

ובציה האצל ומיציגים אהבה לקבל עדותם צומקם שאין מנהג לפחות ולכן אבי  
אומר שצומקם שיש להם מנהג קצוב לאומה אין לשנות מנהגם ויש להם אצל  
גדול ליתלות עלהם זו הלא הוא הרב הגדול בעל אריות חיים שכתבתי: אומנם  
צעיר חדשה או צעיר שיש להם ספק צומקם אין לאומה להגלל מעולם ספק  
צרכה לבעלה וכפי עדותם של אלו הרבנים האחרונים שכתבתי: ומנהגו צרי  
גרש ספרד לא ידעתי כי גורשתי צקנותי צעירות: אומנם זקן שצנה וגדול  
מכל צרי דורו הררי אצוה ז"ל הורה לנו שכן ראוי להורות למעשה וכפי מה  
שכתבתי למעלה.

וכן נחנים צו העיר הקדושה תוציג.

אם וים שנשאצו לקרר צהם יין לנעילת ידיים פקולים או לא.

**עוד** קב"ג שאלת על דבר המנהג צימות הרין לרבות מ" קרים מהאחר  
בכלי ומשימים צמחה היין לקרר צחור אשישה או כלי אחר נקי  
ועוד מכל עיטוף ולכלוך. האם אותם המים פקולים לנעילת ידיים מהטעם שבעשה  
צהם מלאכה או לא. וטעם לדרי הספק לא פירשה יש לרואה דברך שיאמר דאין  
ספק כלל ופשיטא שהם פקולים דמחיתין הלא פרץ קמא דעצבת ידיים עשה צהם  
מלאכה או שצרה צהם פתו פקולים העריקה הרבנים ז"ל (פרק ששי מה"צ)  
וכל הפוסקים זכרונם לברכה (סמ"ג עשין כ"ז עור א"ח ס" ק"ס ועיין צ"כ כל  
הנשר דף ק"ו וק"ז וצחור' שם) ולא ברע לזיון היין צמים ומשריית הפת וכי  
היכי דהאם המים פקולים לנעילת ידיים הוא הדיון הכלל זה אפשר שיאמר האומר  
אצל עם כל זה אכתי איכא ספקא מטעם אחר ואבי אצאר אותו והוא דהא חנן  
נמי הדריה צקן את הכלים פקולים ואם היו כלים מודחים או חדשים כשרים י  
וכדון דיון איכא לספוקי שאל לכלים מודחים דמי דהא אם היה מים אותם  
האשישה ירקנית צמים או אותן הכלי ודאי דהו כשרים דהא כלים מודחים הם  
השתא נמי ששם יין צחור' הו דינא הכי ולא דמי לשריית הפת מחרי טעמא  
חרא דהאם המים מושגים צפה עליון ובכאן אינם מושגים כי אם באשישה ונחמ  
הרד אינה מלאכה כלל ש"י דעיקר מלאכת המים היא הרעצה והמלחום שנושים  
צדצרים האחרים לא הלינון. ולכן צשריית הפת הרי הן פקולים מה שאין כן  
צלינון דכראה דאין זו עיקר מלאכתן ואף על גב דתמיא צחוספתא והציהה הרב  
רציו שמשון צפירשויו מים שלפני הכפה פקולים דודאי נעשה צהם מלאכה  
והוא לזיון הצרזל. לא דמי לזיון היי' דהאם מושג הצרזל צמי' ובכאן אין  
מושגין המים אלא באשישה ומשישושן באשישה אינה מלאכה. וכיון דלא דמי  
כדון דיון לשריית הפת וארצנה דמי להדריה צקן כלים מודחים איכא לספוקי  
שאל אינן פקולין לנעילת ידיים זהו לר ספק הבשר אלו המים שאפש' לי לומר  
ועם כל זה לעינן דינא ומעשה נראה דהן פקולים כמו צצרה צקן פתו. חיל  
צחר טעמא הוא דטעם פקול המים לנעילת ידיים כשעשה צקן מלאכה או שצח  
צקן פתו אינו מטעם שכר צמים עשה צקן שום דבר ולא שנשחנו מרחינן  
אלא טעם הוא כמו שכתב הרב רצ"י ומה צר מיימוני זכרונם לברכה דעשו  
כשופכי' דכשהאדם משתמש צמים ועושה צקן דבר שיש לו לורך צו הרי כאלו  
צטלן מחורת מים ועומדות לשפיהם והנה צלינון היין הוא דבר שיש לו לורך  
צו ולכן פקולין וכן כת' צעל' אדם ומה צמי' צמחי' י"ח"ו שהמים שלכן צהם היין  
אי נועלין מהם לידים ותו לא מדי:

כאם הלעיר איש ירושלים. נאחם צצצרון מתמים. כי יריאה חרצות צית מקדשה צצ"צ.

**לוי** צמחר'ר יעקב ו' חצי' זלטה:

מחלוקת המחצר עם חכם אחר אם כדר אחר ליתן גט לאשתו אי מיקרי גט  
מעושה אי לאו. דהוי מעשה זה המחצר הוי המחצר ואח"כ קם חכם אחר ואומ'  
שהוא פקול מכה הכדר שהוא מעושה:

**קבר פורי** הדרך מחזיקי הדק החכמים השלמים אלופי וגבירי ראשי ומנהיגי  
הקהלות הקדושות שנלפת תוצ"צ ומרצילי תורה ציניהם ירי' יען  
כי שומעתי אומרים שיש צעיר מושצ כבוד תורתם מערער או מערערין על הצט  
שכתן רצ' יוסף פראנקו לאשתו קלארה צת החכם כהרצ רציו שאלו ר"ע לומר  
שהוא גט פקול לפי שקורס הגרש"י כדר רצ' יוסף המכר צמירות שמשון לגרש  
אשתו המכר ואומרים שהוא מעושה ופקול והנה הוא ככת' וכתן צפרי אחרתי  
אבלה אורי כ"ת להודיעם פרטי הדברים ומה ראה דעתי הקלר על ככה ומה  
הביע אלו ועלה צירי מקפרי הפוסקים זכרונם לברכה ועם היות עלי לצי דרי  
מאלה המכם להיותי כנאל צבליל ידברו עלי מאלה כי לולי קדושת המקום אשר  
אנכי צקצו האמשתם הרב כל אלו המשתצות ומדמויות לא הייתי יכול לקצול  
דדמי האי מרצקן שמועבר עלי צדבר צהם דלא גמרי אנשי לורחא דמשתתתא  
ואפילו צמילתא דפשיטותא כחוצה צמיה ספרים אשר נקבת זה לא יתכני רומי  
הצצ תצוצה מקודרת כרואי מרוב שימי וכעקי לא לכצורי אלא לכצור הרב אצא  
מרי זלטה"ה ולכצור הרבנים חלקם צחיים אשר נבגדלתי צתוכם רצני שלויקי' הוא  
העיר הגדולה לתורה ולתעודה ולכל מעלה עם כל זה אקדר דצרי צפרי כצור  
תורת'י באופן היותר נאות שאוכל כפי העת והנה אשה היא צעיר מושצ כצור  
תורת'י ואם אחרי שתשמעו דצרי יראה צעייכס שלריכה גט אחר או אפי' עשר  
גמים אחרים בגזרו אומר ועליכס לקיים כי לא על המערער אפי כועס אלא על  
שלא קיים מלות הוכח הוכיח וכששומע הדברים הללו להודיעם אלו צדריך  
תוכחה ואזהרה שלום ואולי הוא היה רואה דצרי תצוצתי או אפי הייתי מודה לו לא  
להשמיע צחון קולו ולא היה יולא מתחת ידי ולא מתחת ידו שביאה ומי ומרים  
הוא מתקלם עילאה.

ומחלוק שחלקו צין יחיד לצבור צסם צרי אציו דדוקא צצבור אומרים אותה לא  
היחיד ככראה דאין חלוק אחר ובכל אי זה מקום שיחללו עשרה שנקרא' לצו'  
יאמרו אותה עכ"ד:

**תשובה** הנראה לעניות דעתי צזה הוא שהדין הזה הוא מחלוקת צין הפוסקים  
וחלוק מנהג צמקומות ולכן כל מקום שיש להם מנהג קצוב הן  
לאומה הן שלא לאומה יעשו כפי מנהגם אומנם צמקומות שאין להם מנהג קצוב  
אין לאומה לאפוקי כפשיה מקפך צרכה לבעלה. ולצאר זה אומר שצורא' כפי  
הפשט הנכון צלשון הפוסקי' שהעתיקו דצרי הרי אציה כן נראה כדצרי כפי  
מה שהעתיק אותם צעל המרדכי זכרונ' זה לצרכה שכתב זה לשונו רליתי כתוב  
צסם רצ' אציה דלא נפקתה אלא לשליח צבור וצמקום שאין עיין אין לאומה  
ומטעם דכל היכא דליכא מוכי' יס לאומה. ועם כל זה חפצתי להפך צצכות  
אנשי ריבך האומרים שאין לאומה. וכראה לי דטעמם הוא דמעיקר התקנה  
מוכיח דצנדון כי אפי לא הותקנה. מה דטעם התקנה הלא מופי הסככ' כדאיתי  
צפרק צמה מדליקין ופירש רש"י זכרונ' לצרכה סככת מחיקין דצתי כנסיות  
צלשן לא היו צייצו וחשו שיש שמתאחר לצא לצית הכנסת וישאר יחיד' ויש  
סככה.

**ועוד** הוסיפו קלת מהפוסקים צטעם הסככה וכצצו צצית הכנסת עגול שומלך  
המות מפקיד שם כליו: ובצתי חתנים ואצל ליכא שום אחר מכל אל  
דלעולם אינם מחקים מהייצו. גם הצחים שם להתפלל לגמול חסד עם החתן  
או האצל ומתירים לצא ואינם מתירים. וכל שכן דליכא טעם הסככ' שהוסיפו  
דצית הסככה עלול וכו'. ואף על גב דהשתא צתי כנסיות שלנו הם צייצו ועם  
כל זה אנו אומרים אותה טעם הוא משום יהואלי והותקנה הותקנה וכן הן כל  
תקנות חכמים דרע"פ צענל טעם התקנה הלא נשארה קיימת. וכן כתב הרשב"א  
זכרונ' לצרכה צתציצותיו:

**אמנם** צצתי חתנים ואצל מעולם לא הותקנה כפי הנראה ומעם התקנ'  
וכאשר נכתב ולפי זה איפשר לומר שמה שלא כתבו הפוסקים הדין  
המכר שאין לאומה צצתי חתנים ואצל משום דלא הולרכו לך כיון דמעיקר  
טעם התקנה מוכח דלא היתה על צתי חתנים ואצל. וכתבו החלוק  
האחר דוקא לצור מייצ ולא יחיד משום דהיה אפשר לומר דכיון  
דיחיד ולצור שוים צתפלות וצצרכות זולתו נקדש וקדושה והדומה כמו שהצבור  
אומ' אותה ככה היחיד וזו היא צצרת רצ' חננאל כאשר כתבו צצמו. לצעל  
זה כתבו הדין המכר שאפילו צצתי כנסיות אין היחיד אומר אותה: והטעם  
הוא שאם אפילו היחיד מייצ לאומה מה שועילו חכמים צתקנתם למתאחר  
זהו מה שאפשר לו לומר תצוצה על רליותך להפך צצכות אנשי ריבך. אצל  
לפי האמת אינו מקפיק שמה מלינו לרצ גדול הלא היה רצ' אצין התנה  
זיל שצצר סככר צמחות מים שכתב צהלכות צצת הדין המכר שאין ליחיד  
לאומה. וצהלכות אצל כתב צמי' שאומרים אותה צצית אצל ומינה דהוא הדין  
או כל שכן שאומרי' אותה צצית חתנים זה לש' שם ואין אומרי' תמנה פירוש  
רחום וחנן וצמי' וצמחי' אין אומרי' והוא רחום ולא וידוי: והטעם דליחיד  
לחב והפכתי חביבם לאצל מה חב אין אומרים וכו'. כך צצית האצל. וי"א טעם  
אחר לפי שאין אומר שם אלא מה שאדם מייצ מתקנה אנשי כנסת הגדולה  
וכל אלו הרבנים אינם מתקנתם אלא מנהג ומפרי זה הטעם יש מקומות שאין  
אומרים צצצת שחרית כשמה כל מי כשמתפללין צצית האצל וכו'. וצתפלת  
ערצית של צצת אין אומרים צצכה מעיין שצב ולא צעה מדליקין רק אחר תפלה  
אומרים ויכלו וקדיש שלם. ויש מקומות אומרים צצכה מעיין ז' ולא צמה  
מדליקין. ויש מקומות אומרים הכל וכן עיקר דאין אצלות צצצת עד כאן. הרי  
מבואר ומנהג כל אלו המקומות שהיכרי שעיקר התקנה היתה גם פן על צתי  
חתנים ואצל אלא שמשום אצלות יש מקומות שהנהגו שלא לאומה צצית האצל  
ולרעת הרב צעל הספר אומרים אותה אפילו צצית האצל: ומינה חליצא דכלהו  
אומרים אותה צצית חתנים וכראה דטעמם ז"ל הוא דכי היכי דשתתא כהנה  
היה תקנה צצתי כנסיות שלנו אף על פי שהם צייצו ואין צהם סככה הכי  
נמי הית לן למימר דהותקנה צראשונה צכל מקי' שמתפללים צ"י אף על גב  
שהוא מקור דליכא סככה משום לתא דצתי כנסיות דליכא צזה סככה. והשת'  
לפי זה חר הרי' שכתבת ליתנו שמן הראוי היה לפוסקי' כלס שיכתבו זה  
החלוק דדוקא צצתי כנסיות אומרי' אותה כמו שכתבו החלוק צצין לצור ליחיד  
אם אמת הדבר שדרעתם הדין כן. וכיון שלא כתבוהו נראה שיש לאומה,  
אלא שומל' אחר עדיין יש לי ספק שומל'אחי צקפרי' אחרי' שהמנהג מיימים רבים  
ושנים קדמויות שלא לאומה צצתי חתני' ואצל. ומטעם שלא נתקנה התקנה  
כי אם צצתי כנסיות לצד וכפי מה שכתבאר וכן כתבו צקפר המנהג' והעתיקו  
לפקד רצ' וכתבו הלכה: מעשה הר"ר ילחא אצוהצ ז"ל צציצור ששעה על ספר  
אורה חיים ז"ל וכתבו: צקפר המנהגות דצצית חתנים ואצל דליכא האי טעמא  
לא אומרינן לה. גם הררי' צס ז"ל כתב צתצוצת אאלה קי' מי ששאלו ממנו אם  
אומרי' צצכה וועיין ז' צליל צצת שהוא י"ע שני צייין שהיה יוס ששי י"ע אין  
מאחרין לצא לציה וצצרת השומל' שאין אומרי' אותה והציה רליה לצצרי' ומצרי'  
צעל שלשן של ד' שכתב כן צמי' שכיון שאין מאחרין לצוא לציה לא שייך צזה  
התקנה. עוד הציה רליה השומל' שאין אומרים אותה צצתי חתנים וצצית האצל:  
והררי' צס ז"ל הציצ' שאומרים אותה צליל צצת שהיה יוס טוץ יוס שני והציה  
רלי' לצצרי' ומצרי' צעל המנהג' שכת' כן ומטעם שגם ציוס טוץ יש עם צצצרות  
שיכול אדם לשמור פירותיו ציוס טוץ ואפשר שמתאחרין לצוא. ועל הטענה  
האחרת כתב ח"ל ואם אין אומרים אותה צצית חתני' וצצית האצל לפי שמתחלה  
לא נתקנה אלא צצתי' שהיו הכל צחים שם ושהיתה צצרה צמקום סככת מחיקין.  
וכן אין מקדשין ואף מדליקין שם ומקלרים צצצרת דצרים עד כאן. הרי נראה  
מעדות אלו הרבנים המכרי' שהמנהג הוא קדום שלא לומר אותה צצתי חתנים

**הראיה** הג' שיש לי בדרךן הזה הו' בחצי מגדולי המורי' האחרוני' קרובי' לזמירנו זה והו' מהר"י קולון ז"ל שכחצ בסי' ס"ב בתשובתו וז"ל גם צעיק' לזוכ' ממון דבר פשוט הוא שהוא לזוכ' כאשר כחצת לזוכ' נכסותק' צמה שכחצת שהממון הושלם מתחלה אדעתא דהכי שאם ירלה לומר אדעתא דהכי שלא יתכנו לו: אלח' אם כן יגרש' אם כן עשה הצב"ל מדעתו פשיטא שא"ז זה לזוכ' מה שלא רלה הסליש להחזיר לו המעות אם לא יגרש' דל"ן לזוכ' אלח' הצא לאדם מחמת אחר' זולתו לאפוקי' זה שהצ"א הזוכ' עליו ואם צאת לומר וכו' עד כאן נשוכו הרי' כחצ הרצ' ז"ל צביאור וצכולל דל"ן לזוכ' אלח' הצא לאדם מחמת אחרים ואם כן כלמוד מוכח' לנשא' שלפנינו אף על פי שהוא ז"ל

**ה'ר"ה** הראשונה היא מהרג רבינו ח'י זכרנו לזכרה מזה"ס והר"ס והאמר"כ והאמר"כ זכרנו לזכרה כחוצה נפקי הר"ס ז"ל צדדים פרק ד' דברים וצמרדי צצועת פרק צצועת שחיס צחל זה לשון רבי' ח'י גאון זכרנו לזכרה שס ושאלחם מי שנכל ספר תחנינים וכו' כך הראונו מן השמים שצועה זו וכו' עד לנכון שח'י ומי שיליו מהגבר עליו וקפן וכסנב צבורה כשהספר צידו שח'י פלורים לא שהיה אשמו לעולם ואחר כך כחמרת על צצועתו ומקצן צעלי חורה ומוקר להם טענותיו ושצועתו אם יש להם להחיר חס צצועתו כדי לעשות שלום בין ח'ס לאשמו או לא כך רחיו שצדורות האחרונים ח'ן כה צאדם להחיר צצועה כלל לא צחק ישראל ולא צחלה לארץ ושאלחם שכתוב צעל הלכות גדולות קלוזות הנכשע על אשמו לוקח על צצועתו ומקיים ח'ן לאשמו לא קצירל לו הכי ודברים צעלי ח'ס ואין לחוש עליו אלא ח'י לקיים ולגור חס אשמו ואל יחל שס שמים צפרהסח ח'ן יגרסה לאלתר ויחן לה כתוב' ואין צדבר זה ומסוס לעשות שלום בין ח'ס לאשמו ואי קשיח חס ר'אמרין גבי סיעה ומה לעשות שלום בין ח'ס לאשמו אמרה חורה שמי שנכתב צקדושה ימחה על המים חס לא קשיח דהחם להוליא מידי ספק ומידי איסורא חצל הכא מילחא אמר רחמנא לא תשא ואמר כי לא יקח וכחצי נכשע להרע ולא ימיר הילכך יוליא ויחן כחוצה ואין צו ומסוס לעשות שלום בין ח'ס לאשמו עד כאן לשון ר' הרי רח'י גמורה לרבי' ומצורס שהגאון ז"ל לזה לעשות מעשה שיגרס הנכשע לגרס חס אשמו צלי חורה כלל שחם כשמוגרס היו ממירין לו יחירו לו כדי לעשות שלום בין ח'ס לאשמו חצל דח'י לזה לעשות מעשה צלי חורה כלל עם היות שהמוגרס היה ממחרט ומצקס ש חירו לו ומורה שהגט שסיה ויחן הוא מלך אונס סצצועה וצב"ד לא היו כחקקין להחיר לו כי צדלי ח'ס נראה לומר שח'ס כשה' רולה ומגרס להחיר צצועתו היו ממירין לו שח'י אונס כל כך ח'ק על פי שלא סחירו לו חצל חס הוא ממחרט והיה רולה להחיר וצית דין ח'ן חקקין לו כח'י

## שאלות ותשובות רבי דוי אבן חביב

**ולא** לזר יהיה דרין כן צווי שגדר לגרש אלא אפילו מי שגדר לתת גע' כר' לעניות דעתי דהרין ככה דמסתמא מי שגדר לתת גע' כשר משמע והגע הפסול חספא צעלמא ויקרי לא גע' ואם הגע הא' שכתן הוא פסול מנעם אונס גם הגע השני פסול מה הענעם עלמו .

**ופה** שכתב צמדרי בכתובות פרק העדיר שרצו חס' עשה מעשה צמדרי שלא היה מאונס שבוין להוליא וכדוהו עד שכתן גע' ופסל אונסו גע' וזה לעשות לו גע' אחר . אין פירושו שזה לעצול לעשות גע' אחר צאונס אלא שזה לאשה שלא תנשא עד שיעשה הצעל גע' אחר כשר מלכותו . ועם היות שגדלה זה דוחק בלשון ומספיק היה כשיאמר פסל אונסו גע' עם כל זה הפירוש הוא מוכרח וכן כתב הר"ר קולון ז"ל בסיון המכר :

**ונראה** לעניות דעתי להציא ראה לרין הזה שכתבתי בשני הנושאים המכרי' מלשון הרב רצונו פ"ק ז"ל עלמו שחדש החומרא הזאת שאמ' ואם נשבע האיש ליתן גע' לר' שיחיו לו אונס שבעה קודם שיתן ולמה כמו שהזכר' אותו התקון לא הזכיר החיקון הזה עמו ויאמר או שיתן גע' אחר כי צדא' חס' זה התקון היה מספיק לכשר' הגע' ולהוליא מנע' מעושה יותר צהיחר מהתקון האחר כי היה צלל היחר שבעה גם היה יותר כולל כי הוא אפילו לדעת האומרי' שאין ראוי להחיר שום שבעה :

**גם** היה מועיל אפילו לכדור שאין לו החרה כמו צנושא שלפניו אשר מכל אלו הענינים נראה שאם היה זה התקון מועיל שהיה ראוי לר' רצו' פ"ק ז"ל להזכיר אותו לצד לא התקון האחר או לפחות להזכיר שניהם אצל כיון שהזכיר היחר השבעה ולא נתינת גע' אחר נראה דאין מועיל כלל לדעתו ז"ל מהענעם שאמרת' והי' פשוט .

**גם** מדברי הגאון ז"ל שכתבתי למעלה נראה דאין התקון הזה מועיל כלל דכיון דכל כונתו לא היחה אלא לומר שאין מתירין השבעה בשום פנים שיקיים שבעתו ויגרש את אשתו היה לו לר' לומר שיעשו זה התקון לכחלת ויתן גע' אחר דמהיות טוב אל תיקרי רע וזה היה מקיים דעתו ז"ל דלא יחירו שבעה ולא היה צו שום ספק אונס אצל כיון שלא כתב הרב הגאון ז"ל זה התקון ולא שם לבו חלו' נראה לדעתו ז"ל אינו מעלה ולא מוריד כלל :

**גם** מה שכתב הר"ר קולון ז"ל צ"ק המכר נראה דיש להציא ראה לר' צוה שכתב שם וזה לשונו ואשר ראה למולא חתנה לגרש צנו שני לא הצנתי אותך דממה נפשך אם אינו חפץ בגירושין לא היה מגרש צנו השני אם לא מחמת הגע הראשון שכתן צאונס אם כן הוא אונס גם צנו השני ואם מגרש צנו שלם פשיטא דהוא גע' ומה לנו לגע' האחר עד כאן לשונו . המורה על האונס יורה כי לשם דוקא אחר הרב ז"ל דאם מגרש צנו שלם דהגע השני גע' מנעם דכבר נכתב האונס הראשון אצל צאון דלא הותרה השבעה ועדיין האונס הראשון קיים והגע השני אינו גע' לדעתו כלל והרי ה' דונת ממש לחלוקה הראשונה שהזכיר הרב אם אין חפץ בגירושין וכו' . אם כן הוא אכס גם צנו השני וכו' וכבר האריך הוא ז"ל הרבה על הדבר הזה למעלה .

זה נראה לי פשוט ומוכרח מדעתו ז"ל ותי' שזה יורה צוה ויאמר דאין מוכרח הנה לפניו הראוי' שלמעלה הלא הן יקיימו דברי כמבואר . עוד ראיתי לקפ"ר כלל המעשה הזה בקלור לומר עלי' זכות דיקא כי לדעת' יש לי זכות צמה שנמלאתי צוה הגע עם היות שיהיה עלי' החר העיר' ואומר . איש ואשתו אלו הזכרים מהיום קרוי לה' שנים שצאתי לעיר הקדושה והוא חובצ' הפעם הא' שנעתי עליהם כי כל היום וכל הלילה חמיד לא יחשו מלהתקוטע זה עם זה ומלצוזה זה את זה לא יאומן כי יקופר מה שהיה עוצר צניהם גם מהיום קרוי לב' שנים שצאתי הפעם השני' עיני ראו כמה פעמים קומי' הכאחם זה לזה צפניתי' גם שונעה אני קללתם ומרופס וציונם זה לזה וצכלל נחפרסם צעיר הקדושה הזאת כי משים שלום צצ' בעל לא שהיה היחה מתערמת צצ' על זה אדרבה ה' לה צוה לניעות וכשהיתה רוחת הדבר היה כמספרת בשבחה לא כמבקשת דין ומעלה . עם היות שלצוק' כבר החמילה היא להקיר המוקה מעל פניה והיתה אונסת הדברים יותר צפני' אפילו צפני' והוא שומע ושחק וצכל זה הזמן כן אחד מהם צפני' עלמו . גם שניהם ציחד חלו פני' כמה פעמים שאשחרל לפשר צניהם על ענין המזון כדי שיפרדו איש מעל אחיו צגירוש' וכן עשיתי ובעלתי למור' כמה פעמי' להגיע' הדבר לידי גמר ולא עלה צירי צשום פנים . הקצה לה לא לא דודעה צצירור . הלל חושב מחשבות ומה שגדלה כפי הפרקוס כי הקצה היחה להיות כי שניהם אהבי' המזון וכל אחד מהם היה מוקה מיתה חצירו כדי לייש נכסיו ולכן כשצאו להם גבצים שורדי לילה ובצבו קלת ומכסיהם גדלה הקטטה צניהם וכגמורו הגירושין וצקלת מהפעמים האחרונ' שצא רבי יוסף המכר לחלות את פני' שאצא לידי גמר הגירושין המכר אחר אלי' שהיה לו נזירות שמומן לגרשה ועל נפשי' כי צשום פעם שהיה אומר אלי' מהציר' לא הינתי שהיתה כונתו לומר שמלדו היה מגרש אלא לעורר אותי שאשחרל לפשר צניהם מה שראיתי צעני' ה' כי כשהיינו צאים לפשר צניה' על ענין המזון היה מקפיד צפרוטה אחר שאמר לי מהנזירות כמו קודם עם היות שהיה היחה מקפדת יותר ויותר ממנו צין קודם שאמר לי הוא מהנזירות צין אחר כך :

זהו פער המעשה צקולר והוא מפורסם לכל יושצי העיר הקדושה והוא חובצ' צ' . **ועוד** צפי' מלין ואחרי זה אומר שכפי' מיעוט השלום שצניהם ורוב הקטנות וקללתם והכאחם זה לזה שהיה מלה להפריש צניהם וראוי להציא גרושיהם לידי גמר צדק שיהיו קיימים על פני' אף שלא היה צדק החומרא של הר"ק ז"ל כיון דלא איפשר . כל שכן שמה שראיתי כי משים שלום צצית בעל והוא אמרה כן צפני' ושומע ושחק ודי .

עוד

דבר צנושא אחר גם כי לפי האמת שני הנושאים שקולין הם ויצאו שניהם כי מי שנשבע מלכותו הגמור צלי' אונס כלל לגרש את אשתו הרי הוא כמי שעקר מעותיו ציד' שלש על מנת לתת גע' וכיון שאינו בקרא אונס מה שלא החזיר לו מעותיו השליש ולפיכך זה הוא מגרש כן כמי לא יקרא אונס מה שאין החכם רולה להזיר לו שבעתו אף על פי שהיה יכול ומחמת כן הוא מגרש כי מה לי שימקור המנע' ציד' השליש או שימקור השבעה ציד' החכם ועם היות דלדעת הרב רצונו פ"ק ז"ל כרא' דאכס שים אלו השני נושאים שהלריך להחיר השבעה וכחצ' אף ערצון יתן עם כל זה יש לנו לומר לדעת הר"ר קולון ז"ל דהם שים ממאי דכתב צפשוטות וצבולל דאין אונס אלא הצא לאדם מחמת אחרים וזלחו :

**עוד** ראיתי דרך ואופן להסכים קצרה הר"ר קולון ז"ל עם קצרה הר"ר פ"ק ז"ל ותי' דרך גם כן לתת טעם למה שחלק הר"ר פ"ק צין אונס ממון לאונס שבעה דלפי הנדל' הוא דבר קשה להולמו דאם נאמר דלדידי' אונס ממון לאו שמה אונס אי' אפשר . גם דהוא לא כתב אלא שיתן ערצון כנראה דהענעם הוא משום דאין אונס הצא לו מעלמו ואם הוא מזה הענעם מה לי דהענעם ממון מה לי אונס שבעה . ליישצ כל זה יש דרך עמדי ולהיותה דרך פלפול קלרתי צה כעת . מכל מקום נראה לדעת הר"ר קולון ז"ל צאונס ממון ואונס שבעה שים . מהענעם שכתבתי דמה לי שימקור המנע' ציד' השליש או שימקור השבעה ציד' החכם וכל שכן כשהשבעה הוא צאופן שאף על פי שהחכם ירלה להחירה לא יוכל מלד' השבעה או הכדור צעלמו שעשה אותה הנשבע או הנודר צאופן שלא יהיה לה היחר כמו צנוש' שלפניו דלא כל האונס צא לו מחמת עלמו ולא מחמת אחר דהוא צעלמה רלה צבך ולדור' נפשי' ה' דכדור הכי והנה הר"ר קולון ז"ל החמיר שם הרב' וצד צעני' שלא יהא המגרש אונס צנו יותר מכל אשר לפניו ועם כל זה כתב הדבר הזה צפשוטות כאלו אין ראוי להחמיר צו כלל . הרי נצמד מדברי כל אלו הרבנים דמה שכתב הר"ק ז"ל הוא צדק חומרא ולכתחלה דוקא והיכא דאיפשר . ואשר כל הפוסקים ז"ל עם היות שלא כתבו זה הדין מצואר עם כל זה נא כמל' צשום אחד מהם צהפך ומה כפי' מה שחפצתי צספרים אשר צדי' ומי שיאמר שלדעתם יקרא אונס המגרש קודם היחר שבעתו עליו להציא ראה אשר מזה הלך יכולי' לומר דכית' לדון לדעת הרמב"ם ז"ל הרב צוה המלכות דאין זה אונס מהענעם המכר דלא כתב היחר השבעה . גם מהרריה שהציא הרב ז"ל לשלריך שיגרש האיש מלכותו שהיא מפקוק והיה אם לא תמלא חן צעניו נראה שרדין וזה פשוט לדעתו ז"ל שאם לא מלאה חן צעניו עד שלקצת כן כשצנו לגרשה מלכותו הגמור מקרי' ואפילו מדריצן אינו פסול כי אין שם אונס כלל שהרי גירש מלכותו . וצפרט אם תסצה שלא מלאה חן צעניו כשנשבע לגרשה היא קיימת צשעת הגירושין וכל שכן אם היא חזקה יותר צשעת הגירושין כמו צנושא שלפניו כי צדא' מלכותו הגמור מקרי' .

**עוד** נראה לעניות דעתי לומר דחילוק גדול יש צין נשבע לגרש למי שקצב נזירות שמומן אם נא יגרש דמי שנשבע לגרש הרי הוא נראה אונס על הגירושין כי אין לו לר' אחר אצל מי שקצב עליו נזירות שמומן או אחר עליו פירות אינו נראה אונס על הגירושין כל כך יקיים דברו ולא יגרש ואינו אומר שאונס כמו נזירות שמומן אינו אכס שאם צרחשונה כאנס לשיקבל עליו נזירות שמומן לגרש ורדי' הוא אונס אצל מי שנעלמו ורלונו צלי' צקשת שום אדם קבל עליו לגרש את אשתו ואם לא שיהיה נזיר שמומן איך נראה אונס כמו הנשבע לגרש מהענעם שכתבתי ואיפשר לומר שזאת היא קצרה הרב רצונו פ"ק ז"ל כי לא הזכיר החרה אלא לנשבע ולא הזכיר הנודר גם כן ואמר שיתן ערצון . והענעם הוא דכיון דצידו להפסיד הערצון ולא יגרש כיון שהסכי' לגרש הרי אינו אונס כלל מה שאין כן צנשבע דממה לאונס והכדור כרא' דה' כמו הערצון ומה הלך ויותר קל ממנו מלד' דכל האונס צא לו מחמת עלמו .

**וכבר** ראיתי תשובת הרש"א ז"ל שהחמיר צמי שהסכים עם קרוב' אשתו לגרשה צקנס אלק' דברים ואחר כך נחחרט ומצקס להפטר מן הקנס ומחמת שזא יכול להפטר גרשה והשיצ' שהגע פסול וכעת איני מוכינס עלמי לבאר אם חולק על דעת הר"ק אם לא האמנע לכוש' שלפניו אני אומר שיתן ממנה קושיא כלל . לדברי כי יש שם כמה חלוקים מצוארים מלשון התשובה והשאלה לנושא שלפניו שהכל היה צרלונו הגמור כמו שאזכיר לפני' צניה' .

**ועלה** צירי מכל זה טעם היותי זהיר צהיחר השבעה למגרש קודם שיגרש צכל פעם שצא לידי עם כל זה צפעם הזאת ראיתי לעשות מעשה לגרש צלי' ההחרה המכר ומעעמא דאי אפשר כי נדר נזירות שמומן מצואר הוא שאין ראוי לעשות מעשה להחירו כלל ולפרוש עלמי מהגע המכר מחמת חומרי' ולהחיי' מלהטפל צגירושין המכרי' אינו חורה מהענעם שכתבתי דלכתחלה היכא דלא איפשר כדעצד דמי כל שכן לדעת הגאון ז"ל דאפילו לכחלת לזה לגרש צלי' שיחירו לו וקיימו דצרו כל אונס רצני' עולם שכתבתי . מה צכל חייה גע' שהיה כ"ש צגירוש' איש ואשתו אלו המכרים כי היחה מלה רצה כפי' מנהגם צצניהם זה עם זה ועצו להם ועצו לעולם כי מפורסם צכל יושצי העיר הקדוש' והוא וכאש' אזכיר לפני' צניה' .

**ודומר** אז למגרש שיתן גע' שני נראה צעני' דהוא פועל ריק וצעל כי לא ימנע או הגע הראשון מועיל או לא אם נאמר דמועיל אין לר' גע' שני ואם נאמר דאין מועיל מפני' שהוא אונס מלד' הכדור גם הגע השני אינו מועיל כל זמן דלא נכתב הראשון דכיון שהוא נדר לגרש דמשמע גירושין ראויים כפי' הדין כל גע' שיתן כל זמן שזא החר דברו הן השני או הג' כדי לקיים זה הוא נתן אותו ואם כן הרי הוא אונס צו כמו צראשון ואם הראשון הוא פסול גם הג' גם הג' פסולים :

נאם הלעך לוי זכונת"רר יעקב ן' חנינ זלח"ה .

קבץ חורין פ' כל הצער בחייתו לומר צנצנות ורמייתו לכתוב פה קצת מהלכות שדקדקתי שם ומחמתיו צפת חלץ שפלה על החתיכה וכו' פרש"י על החתיכה בחור הקדרה מה שנסמך בזה הוא מוצא ואין להאריך ולא הגים את הקדרה חקון לשון תשנה עיין אם יש צמות טעם וכו' כל"י שאין בזה חתיכה וכו' במשנה י' קושיא ה' ותיא שמה חרוש הוריענו שאם יש צמות טעם ונתן טעם שזה פירוש כפי הנראה שאותה החתיכה חקורה בשביל זאת הקושיא הייתי מפרש אחד מצ' פירושיו או שפירוש חקורה לומר כל הקדרה והיה זה חרוש גדול והיה איפשר להמשיך זה הפירוש עם מה שכתב בסופא גם כן עיין. או שפ' חקורה לומר אותה החתיכה לבדה וכל שאר החתיכות מותרות ועמה החרוש הוא בחמר ולא באיפור \* ולפי שאי אפשר לפרש שום פירו' מאלו חקן רש"י המשנה באופן שידיענו התכל חרוש \* ובתב שפ' פירוש' שפירשהו צמלים הם כי צמר החתיכות לא חיירי תכל לא חקור ולא תמר \* והסברתי לשאי אפשר לפרש הפירוש' הנזכר \* אם הראשון לפי שזו היא קשרת רבנן \* ואם פירו' המשנה הוא כן מה חדש ר' ואלו חלקו עליו \* גם הפירוש השני אי אפשר ומה הלך שהוא כנגד רב (ואם כן וכו') ומה העצם גם כן פ"י נעצר את הקדרה הגיס קודם שנתן טעם וכו' שאם כפי אחר כך הרי הוא כנגד רב \* אם יש צמות טעם בזה חקורה קדרה \* כלומר אין כח צמחה וכו' גם בזה קשה לרש"י פש"י ותקן עיין משום חרוש ה' דשניהם מין חמר וכו' חקורק שרש"י ראה לפי החרוש שלא כהלכתא לפי שהכל הוא דבר המוקשה והוא עלמו חמר זו ולומר דאינו חרוש דהרי דומה לכלאי הכרס וכו' . חמו מה שכתבו המוקשות וטעם זה לא קאמר באלו חומרים וכו' . ואפילו כל דבר דהא צמר בחלב הוא וכו' . הוכרח רש"י לפרש כן לפי שלא בשביל חרוש נאמר חכמו דבר שלא יסבולו הכחוש לזה איפשר שהכחוש סובלו כי צמר בחלב נקרא \* ולפי שקשה לזה שאם כן אפילו כשנאמר שאינו חרוש ראו שיאסור בכל דבר שהרי אהה חמרת שכן הוא פירוש הכחוש לזה חקן רש"י למטה ואמר דכיון דלאו חרוש הוא גזרינן ליה מדרע בשלה \* אמר ליה רבא לעולם אימא לך וכו' וכדקאמרת וכו' . נראה שכתב כן רש"י לפי שהמקשה למעלה ס"ס דצרי' כשאינו חרוש לפי שדומה לכלאי הכרס שאם היה חרוש היה חוקר בכל דבר ואם כן רבא עשה שני דברים לריב לומר לקטור דצרי' להרשין הוא צמח איך הוא חרוש שית איך לא נמשך שיאסור בכל דבר והיה איפשר לומר דמאי דקאמר דרך צינול חקרה חורה היה משיב לנשתיהן שאם אינו משיב לנשתיהן אי אפשר לומר דהוא חרוש ולפי שראה רש"י שפ' האומה אי אפשר שישב לנשתיהן לזה אמר רש"י לעולם חרוש הוא ואינו משיב כי אם לאחד מהנזכר' ותיא דהיה לומר לאסור בכל דבר \* אומה לאחרא לא חשש צמל הגמרא להשיב לפירוש כבר פירשנו שהחרוש שאמר המוקשה לנשתיהן הוא צמל והאימתי הוא דתרו ליה בחלצא חה היה נודע להם : בגמרא אמאי קא סבר אי קא סבר איפשר לקומטו מותר וכו' . עם היות כי זאת הקושיא היא ברש מותרת דרב והקושיא שלמעלה היא צפוק הימורי' הוקדרה כן בחלמוד אידי דמור' מיליתו דקושיא דלעיל וכו' . עוד יש לדקדק כי כפי הנראה חתיכה עלונה נעשית כזלה ואיפשר לקומטו חקור הכל דבר אחד ואם כן מה הם אלו החלוקי' שעושה ולא היה ליה לבצעל הגמרא לומר אלא וקצר רב חתיכה עלונה נעשית כזלה והא ליחמר כוית צמר וכו' . ונראה שרש"י ראה לתקן זה בלשונותיו שכתב ווי קא סבר וכו' עיין המחיר הרבה ועיקר התירוק זה למטה בזה שכתב אלא קא סבר ונשאלה החתיכה שוב אין זה החר צמחיה וכו' ואשמעין וכו' ונראה שזו אשמעין הוא מר"ק מה שכתבו בשלמות גדול עיין . ומה שאמר החרר בהם הראשון מוצא הוא ממה נסמר והכרח כל הקוציא למטה עיין \* וחדקק הטעם כי לא היה יכול להקשות המוקשה ממותר דרב דלמטה למותר דחתיכה עלונה נעשית כזלה על פי מה שפרש"י ז"ל דהכל חור גוף חקור אצל לאיפש' לקומטו חקור \* יוכל להקשות לזה השתדל צמל הגמ' ועשה החקירה הנזכר כדי שיוכל להקשות ואי ק"ד איפשר לקומטו חקור חלב אמאי מותר וכו' . תעין צעיון דק ותצין כי פירוש איפשר לקומטו המוכר פה הוא בזה האופן הכוית צמר חף על פי שאינו נותן טעם בכל החלב עם כל זה נחב' שצנלע צמורו נותן טעם ואותו החלב ה' חלב חקור ואם איפשר לקומטו מותר אותו החלב פולט טעם הצמר שקבל וכשאר חלב עיור ומותר כל החלב ואם איפשר לקומטו חקור הרי אותו החלב הוא חלב חקור כי חף על פי שאיפשר ליסמו טעם הצמר הצלוע צמורו וליחלב צמל החלב ויס' כן כשיעור עם כל זה כבר אמרנו איפשר לקומטו חקור ואינו חלב הוא חלב כזלה ואסור שאר החלב מוטעם מוטעם צמור \* זו היא האומה צורלי ותיא כוונת רש"י והבאתי מציין לא יצין \* גם אין להקשות בגמרא בזה שאמר ואס"ד איפשר לקומטו חקור וכו' דלדידיה וי יתא דאס"ד איפשר לקומטו מותר צמר אמאי חקור \* כי גם זו הטענה מנבלי מציין כי הצמר הוא מוטעם ואיך אפשר לומר צו איפשר לקומטו מותר עיין :

עד כאן מלחמי כתוב בבחינת יד הרב וזה"ה צין כירות וראיתי להעתיקו פה :  
ישוב

**כלר** הדבר כי ומכא כל אלו הדברים הפרעיים שבנושא הזה ומכא הראיות שכתבתי למעלה כללות כל אי זה נושא שהיה ראיתי להטפל בזה הזה ולעשות מעשה בלי חסר הכר ודעתי הגיע הוה אשר בלי שום פקפוק \* ועם כל זה כבר ידעתם כי עתה מקרב צומן עבר הוכרתי להשיב כשאל על דבר הקידושין שבאחילצו ולחורות דעתי בזה היה לקולל לווער שאין בזה ממש ועוד היום על משמתי אעמודה ושם אחי ושמה בזה שכתבתי שם לעיני הדין דוקא וזלתי שקטה צעירי שכתבתי אותו מחד ומחלוקת וקטעה וסיימי רחלה לכחצו מחיד אהבה ואחות ומשא ומתן של הלכה וכיון שהורתי בזה לקולל לא כיחא לי דלימרו לי כי דינא שריא לכן אחי אומר עתה לפני כבוד תורתכם שאח תראו דברי ואם צעיריכם יראה להלריך לאשה האחת נע שכי עם היות שצעירי נראה פועל ריק ונצל שחשבו כפי הסכמתכם אפילו שיהיה מדרך חומר וכתבתי שהיה חומר צעמא ולא תחשו לכבודי כלל כי בבזוי הוא בהתרבות כבוד שמים ולכבוד בית דין של אחילצו השבתי צומן עבר באותו האופן לא כן עני שהוא לכבודי ואם יראו דברי צעירי חילתי פניכם שתגערו במעצרו או מעצרים שיעללו צעירי בזה הגע הכרח ותפרקמו . האשה היא חומר גמורה על פי התורה .

**ורמען** מחזקתה ידי תורתכם עמי להכשיר העב המזכר אציל צדק דברי ר'איה אחרת חזקה נחתם משנה ומעשה בלי חולק ותמחי למוי לא הציא אותה הריענצ'א ז"ל לר'איה לדבריו אם לא שנאמר שלהיות הדין שכתב פסוק בעיניו לא טרח להציא ר'איה או שיש חלוק צ"י דבר לשבועה כמו שכתבתי למעלה ודוקא לכדר יש ר'איה מאותה משנה משום דר'איש' לקיים לא לשבועה ואומר אותה בשם אומרה אלי הלא הוא אדם חכם בתורה בקי בכל המשנה ופירושה שלם בעדות מתחבב בנפיקות ופרישה אם וגביר לי החכם המעולה כה"ר משה ד"ק שטרו וכו' כי אחרי שכתבתי דברי ה"ח נשאלתי וכתתי עמו זהם וייעצו בעיניו ואכתרינהו לעינין ומתחיתין דביעיין פרק השולח :

**המוציא** את אשתו ילי' וטעם כדר לא יחזיר וכו' ואמר ר' יוסי צבדי יהודה מעשה צל"דן צלח צלח צלח קונס שחזי ונרשע ונרשע לו חכמים שיחזרנה ונפי תקון העולם : גמ' מאי קאמר דקמני מעשה חקורי מחסרה והכ קמני צד"א שצדרה היא חלל כדר חיהו יחזיר ואמר צבי יוסי צבדי יהודה מעשה נמי צל"דן צלח צלח וכו' מאי קונס אמר רב הונא צלחור יאסרו כל פירות שצבולם עלי אס איני ונרשע . פרש"י חלל כדר היא שיגרסנה יחזיר אס ירלה דליכא למיחש לקלקולא מאי קונס חלל קונס לשון הקדש הוא שמוקר עליו הדבר כהקדש ומה אקר זה עליו צלחור יאסרו וכו' והכי קאמי קונס פירות עלי אס איני ונרשע עד כאן : הרי קסם ומשנה ומעשה שעשו ונרש הכוור צבי שום חסר כלל נכדור ואמרו שיכול להחזיר הכדר אחר הגרופין אס ירלה להחזירה : אס כן הרי לנו רחיה במורה שמה שכתב הר"ף ז"ל הוא שצבועה דוקא ולא נכדר ומעטעם שכתבתי למעלה ואס כלחור שהוא הדין נכדר הוא הוא מעטעם חומרה לא מעיקר הדין . ומי שגם צזה ירלה לחקור ויחזיר דלין וכו'א רחיה נמי' שלפנינו כי חולי לשם צבוחות המעטע' מדבר שלל רלה הנדר להחזיר וכו'א נחללה למת וכו'א שחא הים רולה היו מתירין לו ככלל החזיר לו חין שום חונס חלל אס הים רולה להחזיר וצית חין לא רלו להזקק לו כרחא שהוא חונס וכבר כתבתי איני זה למעלה . והוא הדין בנושא שלפנינו שאין יכולין להחזיר נדרו . ללחור כן אשיב לו שהמשנה כוללת חיה ולא לצד היא כוללת חלל שנכרה ומנחם שהחיש הזה חפץ צלחצור כיון שהחזירה אחר כך ולא גרסה חלל ומנחם חונס הכדר ואס היה אי זה לד לחלק היה ראוי להפרש"י או לשוקק' שיפרשו וחוה החלוק חלל כיון שהס לא חלקו חין לו למדש לחזירה'ס גם כי הרצ צבי' משה צר מיימוני ז"ל כתב צפירושה וזה לשונו חלל כדר הוא יחזיר כלחור שעל כל פנים יגרש אשתו ולא יהיו צבוי וצביה כשחיים לעולם ונרשע ונעטם הכדר אס רלה להחזיר נדרו ויחזירה ונותר עד כאן לשונו כנכרה מלשון זה דלא גרסה מעטעם רלונו לצד חלל מעטעם הכדר ושמע מינה דחיס חונס ולמי שלל ירלה להדרות גם צדיוק הזה מהרמז"ס ז"ל יבד עליו רעו הגלון ז"ל ואמרוהא דליה ז"ל שלל לצד לא חלק חלל שכתב צפירוש צהפץ שאפילו כשלל החזיר לו מלד שלל רלו צית דין להזקק לו אינו קרר חונס כלל כאשר כתבתי למעלה . ואי מנה שרלחתי נכחונ כעת לפני כ"ה צייצונ מעט ומשניות רב נכחן המוציל וזהו יכלתי להחלפקו ועלי' להסויקו ולגרורו כחש' יר' צעייכסם וכל דצריהם לענין העו הזה שלפנינו מעטעם הדברים הפרטיים



## שאלות ותשובות רבי דוד אבן חביב

**עוד** חזי חומר צענין דוד עם אציגיל כי אין הכונה כשחמור לה דוד השמער  
לי שחיה רחל לנצח עליה עתה שאם כן איפא חזי לא רוח הכתוב ולא  
ספר על הרע היותר גדול שהיה צענין . והוא שהיה רחל לנצח עליה זהירות  
אשה חיש . כי זה עון גדול יותר מהצא על הנדה . אצל כרחא שאציגיל זהירות  
אשה חכמה מאד חשבה בלבה שכל עוד שתקדיר יופי עונותיה לפני דוד עיה  
להליל צעלה ומהות אולי יופי אותה העונות וקדורם יהיה סבה יותר לשדור  
יהונת לנצלה חת לנצח שתכנס אהבה בל דוד וכדי לישא אותה יהונת לנצלה  
ולכן עשהה עולה כדה לומר שאף על פי שהיה צעלה היא חסודה עליו  
לשעמה . ונצח חיל הרע ששאליו יכול לעשות העצירה לשעמה אינו חסד  
חזו פירוש אשר בליחתי מציא דרשים שפ דוד דמים ודס כדה כי יופי עונותיה  
ומה שקפדה לפניה ורומה מענין עולם הצא גרמו שלא יספוק דמים כדי שלא  
יצא עליה אחד כך דרם כדה : וזוה יצא מדויק יותר מה שאמרו ז"ל שהיתה  
כצילה ולומדו אחרו מכאן . ופירוש דרשי ממה שאמר ולא תהיה זאת לך לפוקה  
מכלל שכתבנו לו שסופו ליכשל בצילה אחרת ומאי כייה צה שצב עד כאן .  
וכפי מה שפירשתי יצא יותר מדויק שכמו שבכאן היחה אציגיל יראה שמה  
יהונת צילה כדי לנצח עליה . כן עשה דוד אחר כן צענין צה שצב שלכדה  
שצא על צה שצב הרב לנצלה אוריה . ועל פי דרך זה נחזקו לי יפה דברי  
החוספות שכתבו על זה המאמר זה לקונו ה"ג מציא דמים חרי דמים כדה  
ושפירכות דמים מלמד שבלחה שוקה . וז"ל איכא דאמרי מלמד שבלחה שוקה  
והא שחא מפרש מציא חרי דמים ועד שחא לא פריש לנו עד כאן לשוננו וכוונתו  
כי אולי לפי שאין רחיה נמורה ומפסק מציא דמים לומר שהיה רחל לנצח עליה  
דרם כדה מלומד הענין דמים חרי ונכונה דלישנא דקרא בשפירכות דם היכי  
הוא וכמו שאמר קול דמי אחיך אולי מפני זה היה איפשר להשחש ולגרום איכא  
דאמרי מציא דמים מלמד שבלחה שוקה וכו' ולפי זה ליכא בקרא כי אם  
עון אחד או שפירכות דמים כפי לישנא קמא או צילה דרם כדה וכפי לישנא שחא  
וכאן איכא דאמרי ממה שאמר הכתוב מציא דמים שחא כי בשפירכות  
דם לא מלינו לשון צילה דמים . והיתה כרחי' גרסא יפה מלמד והתוספות לא  
רלו צה כי הוא שצב צלחה שאי אפשר לרוד לנצח דרם כדה אם לא שצדאשוי  
יספיק דם ככל שלא להכשל באשה חיש וכפי מה שאמרו . ואם כן לריך לומר  
דמיהו איננהו בקרא וליכא חרי לישנא בגמרא . גם דברי הדבור השני שכתבו  
הם שם נחזקו על פי מה שכתבתי זה לשוננו שבלחה שוקה והלך דוד לאורה  
ג' פרסאות : קשה היחל אותה הלך דק בלחה שוקה לפני דוד . ועוד קשה  
דמיהו כגומא לומר שהלך לאור שוקה ג' פרסאות . ויש לומר דמיהו כגומא  
מדויקים שנקוד צה לאורה כלומר לאור שלה פירוש שכתבנו לה דוד והלך  
צאור חמימות ג' פרסאות עד כאן לשון . והקושיא מוצאת דבר שכתבנו  
שאינו מתקן כי אם לקושיא השני לבד זה דומה מלמד שהיה להם לנצלה  
התוספות לפרש כן ולומר איכא לומר צה או לשון אחר שורה שאינם מתרלי  
כי אם לקושיא האחרונה לא לראשונה . אצל על פי מה שכתבתי דבריהם  
מיושבים כי מה שהקשו היחל אותה הלך דק שוקה וכו' כוננה לומר היחל  
בלחה שוקה ג' פרסאות שאם לא היחה מנלה אותה כל כך זמן אלא לפי שעה  
אין קושיא כלל כי צרכה עשהה כן הלך להראוי לרוד חלוקה שהיא כדה  
למען לא יכשל צה וכפי מ"ש . ועתה צמירין ההוא שכתבו מיושבת גם זאת  
הקושיא כמו שהייתה והוא מוצא . זה הדרך כרחא לעניות דעתי דבר יפה  
צענין דרש דוד עם אציגיל לקלק קושיא . מלמד מה שכתבתי שהפסוקים  
מכריחים לרבותיו ז"ל לדרוש כן . והיא היא התשובה שיש לי צענין יוסף ע"ה  
עם מה שכתב הקופתי . שאין דבר כזה שפור בגמרא הלדקי' אדרבה הוא שפור  
צמולתם כי לא יאונה להם לא און וכאשר נחזקו . אומנם דרש צלחה  
אלי שכתבתי צלחיה לא הייתי יודע מקומו לחיל וכו' חפשי עליה ומלחמה  
מקום אותו מדרש צפיקי ריי אליעזר פרק ל"ג ו"לשם אין קושי כלל שם  
היות שהוכרחו ז"ל לדרוש כן צפוק מעטם שאמר צלחה חלי כי זהו פירוש הלשון  
כאמרו בנמה מקומות ויצא אליה עם כל זה לא היחה כוננה לומר שהיה צפועל  
אלא שהיא דברה כן מתוך לרה לנצ . וכן אמר צפוק המאמר ח"ל והיה מחפז  
לפני הקציה ואמר לפניה רצון העולמים לא כל העונות שצברו על ראשי חלל  
אף האשה הזאת שאי יודע שמתוך לרה צנה דברה עלי דבר שלא נעשה השב אה  
נפש הילד וכו' ויש ספרי שכתבו צה שאי יודע שמתוך לרה צנה דברה עלי לעקשני  
הרי אם כן שלא דרשו כן צפוק לומר שהיה צפועל חס ושלום .  
אם תאמר היא שהיתה אשה כשרה אמו של יונה עליו השלום כאש' אמרו  
ז"ל שם במדרש הזכר חזי אמה שקר כבד המדרי'תן זה שאמרה כן לעקש לאליהו ע"ה  
שיתפלל עכ"פ על צנה ויחי' אותו בסאפשר לומר שלפי האמת גם היא לא היחה כוננה  
לומר שהי' צפועל אלא שכיון שמת צנה וחי' אלו העולם יאמרו ויחשדו שהיה  
צנן שצא עליה אליה . כי לפי האמת דבר שלא כדארי היה שאש' אלמנה  
יתאכסן שום איש צניה כל כך ימים . ואם עתה ימות צנה ודאי יתשדו אותה  
ואתו ויאמרו שצא עליה . וכל זה להכריח לאליהו שכל פנים יתפלל על  
צנה ויחי' אותו . ומה שקשה לך שאם כן גם אלו לא . שמה שאמרה רחב  
האונה צאו אלי האנשים שר"ל לתשועה אינה קושיא כלל אדרבה זהו פירו'  
הפסוק כפשוטו והוא דבר לא יפה . עיין בפירוש החכם כה"ר יצחק אצריביל  
ז"ל . ומה שקשה לך זרות המאמרי' שכתבו חכמי ז"ל בתלמוד כגון איציה  
דברי פלוני וכו' כי לא ידעת למה נכתבו . אין לנו צנה דבר אחר אלא מה  
שכתבו רבותינו צעלי התוספות ז"ל שם צמקומו צמליעא פרק השוכר את הפועלים  
וח"ל אלו הדברים נכתבו שלא להוליא לנו על צה ארם שהם כך . ומה שקשה  
לך עוד שניולא צידושלמי רב חקדא לומר וכו' . ושלל היה ציור ר' יוחנן המאמר

תלמוד

ישוב על שאלה השאלות למען חכמים ומלדיקים הלדיק חצי' שמונה עליו הפסוק  
הפך דבריהם :

**קבו נבון** ותכס ועוולה כה"ר עומדאל יחי' רחמי' שאלהך ויחי' שאלת חכם  
על פי ההקדמה האומית שכתב שמדרכם ז"ל להרשיע רשע  
ולהכריע אותו לכך חובה רחיה מלמה וענה כמו שכתבנו גם מלצן וצנלי' ואמרי'  
ולהלדיק לדיק להפך בזכותו תמיד רחיה מכל אורח שאמרו זכרוננו לברכה עליה'  
שלא חטאו חצי' שפסע הפסוקים מורה שחטאו ח"ל שאלהך :

**חמה** חזי זה ימים או זה שנים מענין אחד לרבותיו ז"ל צענין דוד עם אציגיל  
שאמרו שחמור לה השמעי לי ולא אמר הכתוב על זה דבר ומה שאמר  
הכתוב אשר מנעני מזה דמים לשון רבים היינו יכולין לרבות דמו ודם  
זרעיותיו כמו צקין ולמה יאמרו מה שלא אמר הכתוב על לדיק כזה  
שאלו היה רשע אנו דורשים ענינו לנכחי' כמו וחי' וענה יכולין אנו  
לומר שאמרו ענה וגם כן קרא שם צנו ענה . ומפני שהם  
רשעים אנו דורשים לנכחי' ואמרו שצא לנצון על אמו וכו' . אצל מפני שהיה  
לדיק אנו לריבין לדרוש ענינו לנצח שאפילו מה שגינה הכתוב' אנו דורשים  
לנצח כמו שעשו צענין צה שצב וכן צענין ראונו צנני' עלי אצל צה וכוילא  
צו אינו מן הראוי וכל שכן שמה מן הנמנע שכלמא כשהוא צניתי אמר הכתוב  
ששלה אחר צה שצב וצאה זה אפשר שיעשה . אצל צדקו הזה הוא צדק וכל  
אנשי עמו היחל אפשר לו שאם יתחד עמה יתחדו אחרו כל ההלך ואין כך  
צניתי שאין מי שידע מדבר אלא אותו ששלה אליה ועל זה חזי ממה שצנני' כך  
צה שצב אשר גמרה הכתוב דרשו לנצח ואמרו לא חטא . ונצנני' הזה שלא גמרה  
הכתוב מכל וכל דרשו לנכחי' . וכן ציוסף שהעיד עליו הכתוב שלא שמוע  
לאדונו ושצרה וכן מפניה ולא רחל לשמוע אליה אמרו שצק לעשות מלחמה  
לשמש וצקש עמו ולא מלא או שראה דמות דיוקנו של אצי' ונען עשר אלצעותיו  
ולא שכתב זרע מצי' אלצעותיו ולמה דרשו על לדיק כזה דבר זה מה שהעיד  
עליו הכתוב שהוא נקי ולא אמר הכתוב אלא מלחמה וכפי הפס' רחל לומר  
מלחמה ממש כמו שחרגס לונקלס למצדק בכתבי חסדיה ומל' לז' שאלהך  
יאמר על תשועה או אפילו ימלא מלחמה רוח לתשועה אין ראוי לדרשה ללשון  
תשועה על לדיק כזה . וכן דרשו צענין אליה עם הלרפית שאמרו' לו כי צלחה  
אלי אמרו תשועה המעה האיד' יאמרו זה על קדוש עליון מה שהוא בנחי'  
לחדינו ומה תועלת לנו דרש כי צלחה חלי מלשון יצא אליה ותשר לו על ארם  
קדוש כזה . הנה מה שאמרו הכתובים גמא על הלדיקים אנו מהפכים בזכותו  
וכדרס אותו לנצח איד' להפך בחובותן לפעמים וכדרס הדבר לנכחי' שלא  
גינה הכתוב . ועוד שאם כן כל צילה שאמר הכתוב היא תשועה ונאמר שמה  
שאמרה רחב האונה צאו אלי האנשים תשועה המעה . וכמוהו רבים . ומה  
תועלת יש לנו צה . שכלמא מה שדרשו צענין ראונו ואמרו שלא שכתב אלא  
בצנלי' יועי' אצי' . וכן צני' עלי לא שכתב אלא חיי' מליצין אותן חוץ לבחי' .  
וכן דוד לא חטא כי אנשי המלחמה כותבין גט לנשותיהן . כל זה תועלת גדולה  
יש צו להפך בזכות הלדיקים אצל להפך בחובותן אינו ראוי . יצא לי בצד הורחק  
הענין צה ומה תועלת צו וכוילא צו וכן דברים רבים צהגדות לכאורה אין  
ראוי לאמרם וכל שכן לכתוב כמו אצריה דרי' פלוני וכו' וכוילא צה שאין ראוי  
לשלושים לדבר אלא דברים הגונים ומה תועלת יש צה וכוילא צו . גם  
כן מלחמי צידושלמי שצמירין האחרונים אמר רב חקדא ותמתי' שרבי' יוחנן  
הוא חזר התלמוד הירושלמי ורב חקדא לא היה ציורי' . וכן צפיריקי רבי אלעזר  
הרבה חכמים אמר רבי פלוני ולא חיי' ציורי' היחל יתישב צה הענין אם יהיה רב  
חקדא אחר או שהיה קטן ציורי' וכתב השמועה מפיו . יצא לי בצד הורחק  
כי דעתי קלרה ורולה חזי לעמוד על אמתה הדבר עכ"ל .

**תשובה** הנראה לעניות דעתי צה הוא שאף על פי שדרכס זכרוננו לברכה  
בכך כשהפסוקים מורים שראוי להטות מהדרך ההוא נהכרה להם  
ז"ל לדרוש על פי מה שורה הפסוקים הן לטוב הן למועז . וצענין דוד עם  
אציגיל הנם שאין להם רחיה לדרוש מה שדרשו מחיצת דמים כאשר כתבנו  
אחרי דאפשר לפרש דמו ודם זרעיותיו . עם כל זה יש להם פסוק אחר  
המכריח אותם לדרוש מה שדרשו כאשר כתבו הם ז"ל והוא ולא תהיה זאת לך  
לפוקה וכו' כי תינתן זאת היא מיותרת ומכלל דאיכא אחרית דמויה לאה והיא  
דרש שצב . ומכאן למדו שהיתה צלחה . ועוד שגם צלחה הפסוק עמלו יש  
להם קלת סמך מ"ש מציא דמים כי על שפירכות דם לא יצא צפוק זה לשון  
לעולם אלא שרצו צילה ממש דרם טוק על פסע הפסוק שהוא שפירכות דם  
וכמו שצב . גם צענין יוסף יש כמה פסוקים שהכריחו להם ז"ל לדרוש מה  
שדרשו והם לעשות מלחמה או מיותר הוא דמה לנו לדעת למה צה . אם  
פירוש הפסוק הוא כהרגומו גם ותתפשהו צבדו . גם ותשצ צלחת קשתו כמאמר  
צמקומו צפוקה פרק ואל כאמרי' .

**עוד** חזי חומר שדרשה כזאת איננה כנגד מעלת הלדיק כיון שהוא דבר  
צמחשנה ולא יאל לפועל אף על פי שהיה לאיך סנה שחיה . ויש  
לנו דמחשנה רעם אין תקדוש צדק הוא מלרפה למעשה צירחל זולתי צנצנה  
זה . ולכן אין זה חסרן צלדיק' . דכל הגדול מחצירו ילדו גדול ממו'. אדרבה  
הוא לו מעלה כיון שצב צפוק ילדו מהעצירה . ואי' כוננה הפסוק להודיענו  
מחשנה אלו הלדיקים . אצל הכונה להודיענו שכללו ושהקציה הרחיק מהם  
העצירה שהיא . ואף על גב דצנני' דרשו ז"ל לנכחי' מחשבותיו הרעים צפוק  
יתחקן לו וינשק לו זה הוא צפוקים שאין צו מעשה צפוק אחר צמחשנה .  
גם הוא היה רשע . אומנם צעני' אלו הלדיקים שהיה מעשה צפוק וכללו  
ומחשבה הרע הוא אין כוננהו זכרוננו לברכה לפרש בגמרא אדרבה לפרש  
צמחשנה כחבר .

**הגמ' ירושלמי** • איך כן חלל היה צימיו מעט • כעצמו צקפר קדר סקלה  
ל'י חרטה צן דוד זיל •  
**חלל העיר איש ירושלם** • נאחל צענרון מנחם • כי ירח חרטה וקדשה  
קצב •  
**ד'י צמחיר יעקב** ו' חצ'י זלח'ה •

**רצון** מוכר לשמעון אולפאיה על אחריותו של שמעון ואל ערער על רצון  
עג'י חוגר אח' ועונן על רצון ואח' אולפא אחת קניה מאיסאריא'ה' וקבלת  
מעניה מאיסא'לה אחת אולפא היחה מוכרה לי קודם והכריח לראות לשלם  
לו כל האולפא ושלם ורצון חבט לשמעון ואח' ליה חלל קניה מנח'י צמחיר  
לכן כחמיצה לשלם לי אחת האולפא קבולרתי לשלם לאחור חוגר ושמעון  
הצי'י אס קבלתי עלי האחריות • לא קבלתי אחריו' כח' שיצא בו מוקדם  
והצנע מונך דלח חל צענורי עלי' ורצון עונן קבלת עליך כל אחריות •  
הדין עם מי •

**קב' עין** העים צמדנר צאריך תלוצות • כחל כוצע מקור חכמי וכמה מעלי  
קוצות • כח' יולא מעדן להסקות חל גן הלומים • עס מלח  
ענח כל העם הממלואים • גס עס חרביעה הסקמה העליונה מרגשת פועל און  
הגוף הגוף חלז מי יתן לי אצ' כעשרים לצוז צגלי חדרתו ודכים גל סתלס  
ען חיס חלל ארנך צחם וטהרתי מעומות העדרי ותווש יחד סיבון אשר צלצבי  
לא יגן ללחש ולא למח לרם כי אס למה סגרם המעל ואכי לא אחיה כאחד  
ענדיך ל גומד לשרת סימשה של תורה ולקרצ הלום • ח' הייתי צעירי כחולא שלום •  
**עין** הארץ המאיר לעולם חלל אס כסה פניה ארורה הארמה ושמי' לה זכ  
ירח וכוכבים לא יכלו אורם ריוח והללה יעמוד ליסודים מנח'י אחר  
שלא יאמרו לאורה חס לרייך ולטובה הירח לא יאיר להם ויהי להם אדורי  
והדרת תורתו חיויה יתיר קאים לקבלם להאיר להם על הארץ וז' האור הגבוה •  
וסן אחת עליך ועל כול' צך לך ולחצורך ולחצורך לא כיון יולר המאורות ית'  
צאומרו ויהי לעאורות וכי' דסרגא צמיהא לא מהניא אף חננס חלק יי' חלדיך  
אורם להאיר לכל העמי' צכללם • כי לא חפץ בהשחמה עולם •

**עין** יי' אל ירחי להליל ממות כפסם ולחיותם צרעצ גלוטיו גז' חומר לדור  
דור לא יסור קצנע מושל מעמו ומחלתו • וחכרו לא יקוף חרעם לרעות  
ציעק עמו כדועה עדרי ירעם צלחם תורתו כ' כרחצ • יחם צמעגלי לרק  
ככצם צמרחצ • וצימי סטוחיו רלח הצים לזכ' חל ישראל וסזריח לכו חל אור  
תורתו וצח' לו י' חל גאון תפארת אדוני ותורתו העטורה לרדוחיו צמקל  
ורטועה לך לצדך נחמה הארץ לעלור צפוטתיה ולגדור פריטתיה לכל אשר יעלה  
עס צדק האיש אשר ימיה חל פיד לכל אשר חלצו יומה •

**עין** דור אשר צו מצריו גולת זהב על מנחת גולתו מומלח עטור קדש  
שלוח המעגמה להגן צעדיו וליר צגרים להחיות עם רב כונס כחד מי  
המכהנה הכוללת צין דס לרם צין דין לרי' צצויעו יקצן לאון אוצרות עם אלרי  
אצרהם המע'י מרי אורה חל דרך ישר לא יכשלו צה • מוכיח צענר צקילוח  
דלח מפיק דמח עמח פחחא דצפחחתיס קיימח יוסר לן ועדת חפך מחלל לצוז  
סצנע מישור סצנע מלכותו אפי' לא יסא פנים ולא ככר שוע לפני דל צצנחו על  
כחא דין ולא יירחו יוסרו למשפט חליו יורו •

**עין** משפט ח' קדוש דודך עד חוצה תכלית מעשה שמים וארץ תחלת הממשנה  
חליך כל החיות יצואו לדעה חל המכהנה עלמותם עיני כל חליך יצצרו  
למסכיל לצותם ואחכנו ענך ולאן מריעיתך העם אשר חלי צקצצו לך אדורי קירנו  
לך תפארתנו חכינו אס לזכות אס לחוצה יקיימו ויקצלו עליהם כל העם מקלהו  
סדצרי' כחתינתן מסיכי על פי החורה אשר יורנו ועל המשפט על פי ילחו ועל  
פי יצואו וסכה מפיו ילח כר לרגליהם ואור לנתיבתם • ולכל צבי ישראל חיה  
אור צמחיתם •

**עין** הקרח הטורח לתורה ולמעודה סן סן גבורותיו סן סן מוראותיו ח' קול  
סועת צה עמי מרי חרש צחדשו צצ'י תפלתם יחד יסאו קולם לקיים לכו חל  
כל חכמי ישראל חל הדרתך מנחמם וחליך תשוקתם וכנגד כל חכמיהם כללו  
יפיך כהחלות המוקצצ אל הקצה שחם העלם עיניך מנח'י:ס ותחרי פניך  
מיסיעתם עיח מוראם מיסיהם מהסכיל לצותם לא ח'י ככובע צחורתם כי מנח  
תורה יולח לכל ישראל • אף חננס כאללה המנחם ון חרות אשר עליך כאור  
ירח ממחמתו שחם ילייר העדרי ירח לא יגיה אור •

**עין** הגדולה צחיר צשחקים תפארת ישראל הקרובים והרחוקים • סנה צחתי  
לפיך כנר ולא יודע צער ולא מצי' חכך ולא ידעתי וכמעט כל השומע  
ילחק לי לעולם הצדל ציטוחיו משי' לרדיו וחללם אל כח יסיע חל כוחתי  
כי ען חיס אשר נחתי חל לצי' לכת'י אגרם זחח פשעתי חל כחוכה פחיתותי  
ולצחתי צגרים אחרים לצלתי ילח מפי דבר שאינו סגון ולהודיע לפני סדרת  
קדושתו חל חוכן חעכין כח'י חול חלדיך לשון השאלה ואס רחמי אדורי עותתי •  
לתקורי סדרתיך ומעשה סהיה כך חיה •

**שאלה** המלך יריה י' לו כעס מלחם חכמי' סומרי' ומסמרת רודאש נקראים  
איסארידיס ולכל אחד מהם מנה ידועה מלח המלך צכל ג' חרשים  
סנקרא צלסונס אולפא • ואופן פרעונס חול סצמולח העים חלחל סתלס  
חרשים סחכר סולחים אחד מהם חל שער המלך לקצל חלף סצודתם ואחור  
סגליח נקרא צלסונס הנחלה ומוליך כחצ סלדון מעיר חל שער חתוצ צחוכס  
חלך חול סליח מעשס מלחם איסארידיס וכצווח לפני המלך וסחתינן להצלה  
סחכר חקוקס ואחוריו לו לך חלל ומכס פלובי וחלל פלובי וקצל מהם כך וכך  
כפי ונח סענולח האולפא מעשס איסארידיס והצלה סחכר חולך וגובה מה  
סלחור פנעמיס סצח צלרוכה פנעמיס צח צקלרה חכל כפי זררות סגליח חצלה  
וכפי סמחסיס ע'ס חרצה סלינס יסולים לפדוע מיד וסחתינן להם זמן וסגליח

סחכר מנחין עד ס'גיע סמון • צחך איסארידיס ססולחים סחכר י' צ'יחם  
ערים לרייך למעשה ואינס יסולים להמתינן סהצלה סתלוח מלחם וסולכין לרצון  
ואחוריו לו חולפא חחת חייצ לכו המלך וכצ' חלך סגליח צענורס חס סחפער עמח  
סן לכו עתה סוענולח וסחת חקבל חולפא כשיצול סהצלה מושלם וסחתי' לו סגליס  
או רציע סכל כפי מה ס'תפסורו וכצ' סורגל מנח ומוכר זה סמו כל מרי סחורח יסחי  
סיום ורצון קנה מי' איסארידיס • חולפאש ואחר כך מוכר' לשמעון חצירו ומכר' לו  
צחכ'י סחחר סיעצרו ג' חרשים על חולפאש פירוס סתלס חרשים לרייך חולפאשינו  
לסמור מעומרו וחל המלך חייצ לו חולפאש ושמעון סחכה עם רצון סח'ע'י  
סחולפאש כצ' כחתיצ צה המלך לפרעה סיעצרו עוד סתלס חרשים אחרים  
לסחלוחת חולפאש סחכרה וכל חק וספסר ואחריות חולפאש סחכרה יסיה על  
רצין סמוכר עד סתלס סתלס חרשים • מכחן וחליך עד שיצא חליו כל  
סחחרי' על שמעון סלוקח צזה סחכ'י מוכר רצון לשמעון ושמעון כחרלס אחר  
זה צח סגליח סהצלה מפתח המלך וסציח סמעות מלחם חולפאש סקנה  
שמעון מרצון ושמעון קבל כל מעותיו מושלם מהסליח כל אורם ח'י חולפאש  
סקנה שמעון מרצון • אחר זה ילח ערעור על רצון מנח'י חוגר חחד וענן ככ'י  
רצון ואחר חולפאש חחת קניה מאיסאריא'י ח'י וקבלת מעותיה מהצלה  
אורם חולפאש סיהם מוכרה לי קודם וסציח סער מן דיין סערצי על זה סוף  
דבר סדרי' סערצי סכריח לרצון לשלם כל חולפאש מושלם לסחג ואחור  
חולפאש אשר ילח עליה ערעור חיה סיהם חחת מעשר' אשר מוכר רצון לשמעון  
וקבל עליו שמעון סחחרי' ור וצן חבט לשמעון ואחר סן לי סמעות סהגרי  
חולח מנח'י מוכח חולפאש סהיהם אחריות עליך ושמעון ססיצ חחת סקבלתי  
סחחירות עלי חלל סחחירות אשר כח' ס'יליח ג'י חלל מוקדם לא קבלתי שחם  
קבלתי אחריו' חיה אחר סחחול סיעצרו על חולפאש חלל חל סעצורי  
עליה מעולס לפי סכבר סיהם מוכרה לסחג לא קבלתי אחריות ורצון ענן  
ואחר על מנח כן מוכרתי וכוכתי סיהם לכל אחריות סענולס וסחת סחלקת צין  
סחחירות לסחירות חיה לך לפרשו צפירי' ומחי חולמח דח'י אחריות מח'י אחריות  
עוד ענן רצון כגד שמעון ואחר כח'י ס'זכך סדייכס צאומיך סלח קבלת  
סחחירות סהול עליך לפי סלח חלס סעצורך על חחת חולפאש חפילו חכי עדיין  
כסחר לדון על סמעות סקבל רצון שמעון סלח ח'י כי אס שכי סליטי חולפאש  
וסגליס לקחו שמעון צענור סחחירות סחכר • וסנח עונן רצון סחחיר לו שמעון  
חורו סגליס מהחלפאש לפי סחחולפאש מציולס לא כסחעצרה לשמעון לפי סהיה  
ס'חג מוקדם צה וסח כן יקח שמעון מרצון סמעות אשר כח' וסחיר לו חולפאש  
אחר סמכר רצון דבר סלח סיהם סלו ולרצון לא סיהם לו ידיעה כלל צענין צעה  
סמכר ושמעון ענן ואחר אס חחת חולפאש כחל'י סלי' סלך סן לי חולפא' אחר  
כחוחה וספער ורצון ענן ואחר חחת חולפאש מוכרתי לך ולא חלפא' אחר ומחתי  
חולפאש קבלת אחריות וסרי ענין זה כח' יסדרי' סקנה סליט מן  
סחוק מנח'י אחר וסכרו לשמעון חצירו ואחר כך ילח ערעור על חורו סליט  
וכחל סהגרי סרלסון גכצו וסכריח סדיין סערצי לסולח סעליט מיד שמעון חף  
ע'יפ סקכחו מרצון וחף על פי כן חין לו לשמעון על רצון כי אס סמעות  
לסר כח' לו וספילו סיעצרו עשרה שרים ושמעון לא כח' סמעות סדייכס לא  
כ'יחוחו כי אס סמעות אשר קבל חף על פי סהעליט חיה סח' יוסר צעה סילח  
עליו סערער חלה סס טענות שמעון • ועסח אדוכנו עטרת תפארתנו סדייעט  
חיה סדרך יסכון אור סחח' מ'י זכחי ומי חייצ סעדיין סדרר חלוי צספק דייר  
הקבל עד יצול דבר מוכצור חורתך וחליו חלי כח' ח'י וסח כח' מלחתי  
סן צעירי חמלחו סחסותה יצול צלר כחצ זה למען ידיעו סמפליגים עלי' סלח  
סענעמחי למכ'י סלח ככגד סחח' סוס דבר • על כן צככר זחח חל ח' חלקנו  
צימי וצימינו ילמיה קרן יסועה ועיכיו סחח'ינח סצוז ח' חל סצות עמו ואחור  
צית קדשנו וספארתנו יסצ וסדרי' צרלסם • כחוס כורע ומסחח' ככד רלס ספל  
עיכיס צח'ינח צירלח כגד שער מוקדם מדרשו וכיון פחיתן ליה צעליחם קורח  
לחלות. כ'יח יכון עולס כסח תפארתך סצנע יסוער על עם יי' וסחור סחחור  
על אכסכ'י סלה מעסח ועוד עולס מפיך וספי וסצק וספי וסצק חלן ככפס  
ססרתך כר חלחיס צעולמו וככפס סלעיר צמסרתי קעון ציולקי מים על ידי  
חלורי צן ח'י ח' •

**מצננים** חתצון חלל סס רצותיו ע'י חצות העולם • לכן כפתחו של חולם •  
מלכו לקבל עליסם לדון דין תורה כדחיתא צירושלמי צריס מוכת  
סכסדיין וכחצוהו ספוסקיס צח'צוריהם עם סיות סלומוס ערוך וקבלתם עטורה  
זכה וצרה • ומסכת סקדוס • ערוכה צכל וסמורה • וכל סכן צדורות חללו  
סחחוריס דלח סרינן חפילו כסכתא צבורל לגמור • ולסכמה סוינן עפי מוכי  
חלצבתח צצירל • ולכן יסיו דצרי חלה לפיך צחסותה סחלחך כדצרי ספסר  
סחחוס צכצח יד כח' וסלוצה וסצינח מעט ומלח כדי גרביי חרדיל או כעדשה •  
מודיע לסיון כועה דעתי סקלרה • לא כדן דין תורה • ואחור סכפי' סכרלח  
לעניות דעתי סדיין עם רצון צכל • סזוכה צגליס חולפא כח'סר כח'ן צענענו  
סחחוריה חול מוצור ולא חלריך צו יען כי גס שמעון מורס לו צענענו חלתי  
סחחר סיתן לו חולפאש אחרת צמקוקס וכי' חו ח'יח ענכח כלל וסענכח רצון  
כגדו חוחה חולפאש מוכרתי לך חל חולפאש אחרת חיה טענה חוקה ואחתי  
וצרחי אס סיינו צאים לדון על סליס חולפאש סחול לרצון חול דבר קרוב  
ופשוע כפי סעננות כחכ'י סחחנס לא על זה ח'י דן לצד חלל על כל חולפאש  
סלרפתי סדיין עם רצון צכלה ומחוייץ שמעון לסחיר לרצון כל דעיה מושלם  
וערס סחציח רחיה לקיוס דצרי חומר סחכ'י תופס צמוסלס דבר ח'י סרלתי  
סח'י מושלם ציכיס וסח סחחכ'י סמכר רצון לשמעון חיה מ'יח' קיימח  
כפי סדיין עם סלפי סכרלח ח'פסר ע'יס לדון דצבר חלל ח'י אסמורה לפי  
מחוס ולא חלצר צו • יען סלח כסלחתי על כן • גס סהיייתי לרייך לדעה חופן  
ומכ'יח ולרלות עופס גוף ססער יל'י לססיצ אחרים חחת צכח' חולח  
וחפילו

## שאלות ותשובות רבי דוד אבן חביב

עלי וכו'. ופסקם הרמזים פרק ז' מה ערכין \* ובזרי פ"א עלה דהיה סלועי  
הריני כיר ל' יום ויום ח' וליע צהרמזים ז"ל פרק ג' דהלכות מירוח דפסק  
ללא כותש \* והנראה שפסק על הירושלמי בזה שם צמקומו אמנם הענין שבהירוח  
לרצ לסמוך על הירושלמי יותר מעל הצבלי כר' שאינו דבר חמור למעין צמקומו  
המכונה להשיגו \* ולזהו שאינו דומה לענין הפרטי שלפנינו לא אחר כך \*  
ומכל מקום הדין דין אמת דככל דוכתי אמרין כל לישנא יתירא לטעמי' אחא י  
ואזכורו דכללו מהכתי' דפי' המוכר את הצינ' (דף מ"ד) לא מוכר את הצינ' וכו'  
ולא את הדות אף על פי שכת' לו עומקא ודומ' ולר' ליקח לי דרך דברי רבי  
עקיבא וחכמים אומרי' אינו לריק ליקח ג' דרך ומורה רבי עקיבא צומן שאמר  
חוק מאלו אינו לריק ליקח לו דרך דכיון דהוסיף ואמר חוק מאלו מה שלא היה  
לריק כונתו לומר שאפילו ההדך מביא לעלמו \* ופסקם הרמזים ז"ל פכ"ה מהלכ' \*  
מכירה וכתב הרמזים ז"ל שם דלאו דוק' אליבא דרבי עקיבא הו' דינא הכי  
דכל לישנא יתירא לטעמי' אחא חלל אפילו חלבי' דרצון והכי בדרון דידן כיון  
דלא הו' לריק שומעו לומר שנקבל עליו כל האחריות דממילא משמע דהאחריות  
הוא עליו כיון דלא קבלו ראונו על עלמו לגלוי' אחא ולעמוד דכל האחריות  
שצטעלם קבל עליו ואפילו האחריות אשר כזה ובלבד שיהא אחר ג' חדשים כי  
הכי דראונו קבל עליו כל האחריות שצטעלם בחד \* חדשים הראשונים זה  
אין כותש את הלשון הכתוב בשטר הוא כפי מה שכתבם מהטענות \* ואפילו  
אם לא היה כתוב כך בשטר וגם כל זה כראש שהטענה היתה היא אחריות  
ושורא' קבל שומעו עליו אפי' אחריו \* מהפסק אשר כזה ומהטעמי' האחרים  
שכתבתי \* וזה די בזה הענין הראשונה \*

**השענה** השני' היא שלו הונח ספיה אמת שהיה יכול לטעון שומעו שלא  
קבל אחריות חלל מהאולפא שיחול שצטערו עליה כגון שלא  
היתה מכירה קודם לגוי אחר וכו' אכתי' מאן לימא לן דלא חל שצטערו שומעו  
על זאת האולפא דליכא לומר דחל ואל שצטערו עליה ושלא היתה מכירה  
מקוד' כלל לגוי אחר והפסק דין שפסק השופט יגדל' מכה השטר שילא עליה  
מהשופט הערבי גם כן שכבר מכרה האקראי' לחוגר אחד קודם שקבלה ראונו  
אין זהם ממש כלל אשר פיהם דבר שיהא וסוף וסוף \* וסוף דין כותש לומר  
שדיני' השופט הערבי ועדות עדיהם שהכל הוא זיוף ושקר וכזה אשר פיהם דבר  
שוא הוא פשוט ומובחר שצדקה פי' חזקה צבויא דיומאיתין האומרים והשומעין  
אין להם חזקה עלה דההיא דכרזי כדא וכו' האי צר ישראל דרצין לים  
חומרא לישאל חכמים וכו' וכתב הרמזים ז"ל צ' המכר מהלכות מכירה \*  
גם שאר כל הפוסקים ודין השטרות העולין בערכאות של גויסוכי' וכתב הרמזים  
דף ג' ופי' משנה ובער שם כל השטרות העולין בערכאות של גויסוכי' וכתב הרמזים  
ז"ל בהלכות מלוה ולוה פכ"ז ועם היות האמת שיש מחלוקת גדולה בין הפוסקים  
ז"ל צ' "אחת הקוביא וצפסק הדינים הנמשכים ממנה (עין מ"ט צפרק דלע"י)  
עם כל זה לדעת הרמזים ששהו הרב צאלו מהלכות \* וגם אחת קבלתם אותו  
לרצ עליכם והקמתם לדון על פיו לריק תכא' רבים בשופט ובשטר והלכ' גומר  
ואומר שצדקה אין בשופט הערבי שלכם ועדי' אותו שטר המכירה שהוליא החוגר  
קודם התכא' שהזכיר הרב שם צפרק המכר כאשר ראינו צענינו מכל שופט דורס  
שצאלו מהלכות \* וגם בשטר העולו הוא דבר רחוק שיתלחו כל התכא'ים  
שכתב הרב שם אשר לכתב כל זה פי' ציוק שאלוה השטר ואותו חפסק שפסק השופט  
הערבי כנגד ראונו שהכל הוא זיוף ושקר ושכתב אותו השטר אחר שקני'  
שומעו מראונו האולפא המכר וזהו חוק והפסק שבעשה צאלוה השטר אחר  
שחל עליה שצטערו שומעו ואפילו לפי דבריו כז' קבל הוא אותו האחריות עליו \*

**ואין** לומר שהדבר הזה רואה לומר שאותו שטר המכירה הקדום הוא שקר אינו  
ודאי' חלל ספק ושעל ראונו מועל לזכר שהוא שקר ודאי' וצפרק אחר  
שהטענות הם כז' צד שומעו וראונו צא להוליא מידו זה אין לומר שעל שומעו  
מועל לזכר שאותו שטר המכירה הקדום שהוליא הגוי שהוא אמת \* והטעם לזכר  
שבין שצטערו כתוב ששומעו קבל כל האחריות אחת האולפא אחר עבור זמן פלוגי  
ושומעו רואה לפרש שדוקא האחריות האולפא שחל שצטערו עליה ושהוא פטור מאותו  
ההפסק שילא על אותו לאפס מכה שעדיין לא חל שצטערו עליה עליו לזכר זה שהוא  
אמת ושאלוה שטר המכירה אינו חזק \* ומה שאיל' לזכר זה ככתב \*

**ועוד** שחזקה אשר פיהם דבר שוא חזק ודאי ואין חס ספק כלל מלבד  
מה שכבר כתבנו למעלה דכל לישנא יתירא לטעמי' וזה הלשון כתוב  
בשטר כנראה מהטענות ודאי' קבל על עלמו שומעו אחריו מהאולפא לשיטה  
חייב לחזור המענה לראונו חס צאלו יקבלם קודם שילא ההפסק כמו בכתב  
שלפנינו \* ואם כן זכר ראונו צדינו גם על פי טענתו זאת עלמה של שומעו \*  
וכל זה אינו כותש על פי החזקה הכוללת שיש לנו בתלמודנו הקדום אש' פיהם  
דבר שוא כנזכר גם מלך הנסיון צומנו זה ואם צאלו אותו השופט הערבי  
שצייכסם ואותם הערבי' ילאו מזה הכלל יש צהם ובשטר כל אותם התכא'ים שכתב  
הרמזים ז"ל צמקום המכר הדי דרבי צעלים צעננה חזקה :

**האמת** שעדיין כר' שיש לסקק בזה ושיש מקום לחלק ולומר שחל על פי שימלאו  
צאלוה השופט שלכם וצאלוה העדים והשטר אותם התכא'ים שכתב  
הרמזים עם כל זה יש לנו להחזיק הכל צמקום יוף ורואה לזכר שלא מליכ  
שכתב הרמזים שיעולו אותם התכא'ים חלל צטערו שצין יס' לחזרו העולים  
בערכאות שלהן דכיון דלא מקבל שומעו ואולפא השופט ולא שפדים אין לנו לחוש לזיוף \*  
**אמנם** פי' מהלכות מכירה שצמקם לשם הרב צדן צצין ישראל לגוי לא הוכר  
שיועיל שום תכא' חלל כתב קחם שכל מה ציואל הגוי משישראל  
צצרכאותיהן ועל ידי עדיהם שהכל הוא גזל ואונס ודבריו לקומים מהננו  
צמקומות הדין המוכר והטעם כפי הנראה הוא דיש חילוק בין שטרות צצין  
ישראל לחזרו צצין ישראל עם הגוי דאף על גז דהוחקו דלא מקבלי שומעו  
ספופ

ואפילו להשיג לטעם הקבלה הייתי חפץ ואלו לראותו כי אחריו נחמדות  
ואולי מזהו גוף השטר הייתי לומר אי זה זכות או חובה לכל אי' מהכתוב חלל  
כיון שאינו לפני אש' על פי הכתוב צאלה וטענות הכתוב \* ואומר שהטעמי'  
שאין רואה לומר מוכר ומכרן שסדין עם ראונו חס ארצו :

**הטענה** הראשונה היא טענה ראונו עלמה הצלה צאלה ומה שצטערו שומעו  
כנגדם שה' לא קבל אחריו האולפא כזה שילא גוי מוקדם וכו'  
ואם קבל אחריות היה אחר שיחול שצטערו על האולפא וכו' הוא צעל ואין  
צ' ממש כפי הנראה לפי שראונו מוכר לו האולפא שמוחזקת נקודת צהם וסין  
אחת העשר' ומאן קבל שומעו כל האחריות וכל נזק והפסק ובלבד שיצא אחר  
ג' חדשים הראשונים ואין יכול אחר כך שומעו לטעון זה האחריות קבלתי חלל  
קבלתי מאחר שכתוב בשטר מפורש שקבל כל האחריות מאותו העשרה האולפא  
ודוקא חס היה זה ההפסק שילא על זאת האולפא מילתא דלא שכיחא זה היה  
יטן שומעו לטעון שלא קבל אותו עליו כדאיתא צצטין פרק מ' שאלוה ההוא  
צצדק צצין ארעא לחכמים קבל עליה כל חוכמא דמתיליד וכו' רצ פפא ורצ  
סוכא צצין שומעו וכו' וכתב הרמזים (פי' מה' מכירה גם שאר כל הפוסקים  
ומייתי' ליה כמי' צהלכו' ההוא חרי' עוצרי וע' צהרין דמחלק טוצא צצטין  
אונסא וצדק ע' דמכ' גי' צהלמו' וצמק' מלוה לא תעשה קיע \* ועוד  
חשן משפט קימן רכ"ה) חלל כיון דההפסק הזה הו' מילת' דשכיחא אינו יכול  
לטעון ששומעו שלא קבל אחריותו עליו כיו' שכתב בשטר שקבל עליו כל האחריות  
האמת שאפי' שהיה זה ההפסק מילתא דלא שכיחא לא צצציל זה יהיה ההפסק  
על ראונו כי חס על שומעו חס שכתב ששומעו טוען שהוא לא קבל אחריות  
אותו ההפסק מוסר דלא שכיחא גם ראונו לא קבל אותו מההוא טענה גופית  
וכז' קנה שומעו האולפא חס כן ההפסק היה עליו ממילא מאחר שלא קבל  
עליו ראונו אחריותו מוסר דלא שכיחא גם שלא ילא זמן שקבל הוא האחריות  
מהאולפא עליו שהוא הג' חדשים הראשונים \* אמנם כותש צכאן היה להציא  
כדמות ראי' מהיה דבי' דמי שקבל עליו כל האחריות דוקא צמילת' דלא  
שכיחא יכול לטעון שלא קבל עליו אחריותו אותו ההפסק לא צמילתא דשכיחא \*  
ואף על גז דמשמע מהרמזים ז"ל שם צפרק המכר דלאו דוק' צמילתא דלא  
שכיחא חלל ארצו כתב דיש ללמוד ממש למקום אחר חס לט' והוא הדין  
לכל תכא' מומן צמילתא דעת המהנה ואין כוללן צאלוה התכא' חלל דברים  
הידועים צצצללן היה התכא' והם שהיו צדעת המהנה צצצתה שהתנה עד כאן \*  
בדרון דידן לא מוכחא מילתא כלל דלא קבל שומעו עליו אחריות חלל אחר  
שיחול שצטערו על האולפא ארצו מוכחא מילתא דכל אחריות קבל ואפילו  
אחרות אשר כזה וזה משלשם לרדים :

**הצד** הראשון הוא דלפי הנראה מהטענות לא מוכר ראונו לשומעו האולפא  
צצפי' השופט הערבי חלל צצפי' עדי' ישראל \* וא"כ לא היה כח כלל ציד  
שומעו להשדל צאלוה כד' להליל הנזק או ההפסק שיחול צה לפי שלא היה  
זה זכות לפני הערכאות ולפי זה מה לי שיהיה ההפסק צאלוה קודם שחל  
שצטערו עליה או אחר כך כח הללו או שהתללותו צצ' ההפסקים שיה' \* ויש  
לנו לומר שכתב שקבל ההפסק צצ' צאלוה אחר שחל שצטערו עליה הכי  
כמי קבל ההפסק צצצא צאלוה קודם שיחול שצטערו עליה כיון שאמר שקבל  
כל האחריות ולא פירש \*

**הצד** השני הוא מהדבר שראינו שחשש שומעו צמקומו מענין האחריות שלא יהי' עליו  
שהנה ראינו שלא חשש לזמן גרמא ההפסק לזמן שילא לפועל ושיער הזמן  
שאפשר קרוב שילאו צו ההפסקי' לפועל והאחריות מהם צאלוה הזמן עשה שיקבל  
ראונו על עלמו ולכן לא חשש לחקן חלל שלא יהיה עליו אחריות האולפא  
צחוק השלשה חדשים הראשונים \* כי משצ שדבר רחוק וזר מאד שכל אדם נזק  
או הפסק העתיד לללא צאלוה אפסם שלא ילא לפועל צחוק שלשה חדשי' הראשונים  
והאחריות ומה הזמן רחוק שיהיה על ראונו ואם צכל שאר ההפסקים לא חשש  
כי חס צצצתי קבלתו האחריות מהם צג' חדשים הראשונים עם היות שאפשר  
קרוב שלא ילאו אותם ההפסקים צאלוה הג' חדשים לפועל כל שכן להפסק  
אשר כזה שהדבר רחוק צו יותר שלא ילא צחוק ג' חדשי' הראשונים כיון שחיתה  
המכירה קודמת לכל הג' חדשים והדעת כותשם שלא יתאחר לללא אותו ההפסק  
על האולפא יותר מאותו הזמן ולכן יש לנו לומר צודאי' שקבלו שומעו על עלמו :

**הצד** השלישי הוא השאלה קבלה שומעו האחריות כמו ראונו ולא היה חלוק  
צייכסם כי חס צומן שיש לנו לומר לפי זה שמה שקבל ראונו צומנו  
שהוא הג' חדשים הראשונים קבל שומעו צומנו שהוא אחר כך וכמו שראונו  
קבל עליו אחריו מכל ההפסקות ומקום שילאו צומנו מכל אדם אופן ציטיו  
ככה קבל שומעו על עלמו וצפרק חס כתוב בשטר הלשון כפי הנראה מהטענות  
וזהו שפסי' מה שטען שומעו ואמר אמת שקבלתי האחריות עלי וכו' כנראה  
שכתוב בשטר צצצירש צלשון מחייב שקבל שומעו האחריות עליו אחר עבור הג'  
חדשים וכפי האמת זה לא היה לריק חלל לכחצו צלשון שולל על ראונו שלא  
קבל האחריות עליו מאותו האולפא כפי חס עד ג' חדשים וממילא משמע  
שומעו והללא יהיה האחריות על שומעו כיון שהוא קבלה חלל כיון שכתב  
צלשון מחייב על שומעו שקבל האחריות עליו אחר עבור השלשה חדשים דהיי'  
לישנא יתירא משמע דרלה לכלול שנקבל עליו כל אי' אחריות שצצמולס ואפילו  
אחריות אשר כזה כמו שראונו קבל עליו אחריו מכל הפסקות וזקקי' שפילו  
צג' חדשים הראשונים דכל לישנא יתירא לטעמי' אחא כדאיתא בכותש דוכתי  
צצצא צצדק פרק יס נחלים (דף קל"ח) עלה דהיי' האומ' חנו מאח' זה  
לפלוני צעל מוצי' כראוי לו וכו' \* ופסקם הרמזים ז"ל צפ"א מהלכות זכ"ס  
ומהנה \* ובערכין פ' המוכר. האומר משקלי עלי עלה דהיה האומ' קומתי



1999, 2000, 2001, 2002, 2003, 2004, 2005, 2006, 2007, 2008, 2009, 2010, 2011, 2012, 2013, 2014, 2015, 2016, 2017, 2018, 2019, 2020, 2021, 2022, 2023, 2024, 2025, 2026, 2027, 2028, 2029, 2030, 2031, 2032, 2033, 2034, 2035, 2036, 2037, 2038, 2039, 2040, 2041, 2042, 2043, 2044, 2045, 2046, 2047, 2048, 2049, 2050, 2051, 2052, 2053, 2054, 2055, 2056, 2057, 2058, 2059, 2060, 2061, 2062, 2063, 2064, 2065, 2066, 2067, 2068, 2069, 2070, 2071, 2072, 2073, 2074, 2075, 2076, 2077, 2078, 2079, 2080, 2081, 2082, 2083, 2084, 2085, 2086, 2087, 2088, 2089, 2090, 2091, 2092, 2093, 2094, 2095, 2096, 2097, 2098, 2099, 2100, 2101, 2102, 2103, 2104, 2105, 2106, 2107, 2108, 2109, 2110, 2111, 2112, 2113, 2114, 2115, 2116, 2117, 2118, 2119, 2120, 2121, 2122, 2123, 2124, 2125, 2126, 2127, 2128, 2129, 2130, 2131, 2132, 2133, 2134, 2135, 2136, 2137, 2138, 2139, 2140, 2141, 2142, 2143, 2144, 2145, 2146, 2147, 2148, 2149, 2150, 2151, 2152, 2153, 2154, 2155, 2156, 2157, 2158, 2159, 2160, 2161, 2162, 2163, 2164, 2165, 2166, 2167, 2168, 2169, 2170, 2171, 2172, 2173, 2174, 2175, 2176, 2177, 2178, 2179, 2180, 2181, 2182, 2183, 2184, 2185, 2186, 2187, 2188, 2189, 2190, 2191, 2192, 2193, 2194, 2195, 2196, 2197, 2198, 2199, 2200, 2201, 2202, 2203, 2204, 2205, 2206, 2207, 2208, 2209, 2210, 2211, 2212, 2213, 2214, 2215, 2216, 2217, 2218, 2219, 2220, 2221, 2222, 2223, 2224, 2225, 2226, 2227, 2228, 2229, 2230, 2231, 2232, 2233, 2234, 2235, 2236, 2237, 2238, 2239, 2240, 2241, 2242, 2243, 2244, 2245, 2246, 2247, 2248, 2249, 2250, 2251, 2252, 2253, 2254, 2255, 2256, 2257, 2258, 2259, 2260, 2261, 2262, 2263, 2264, 2265, 2266, 2267, 2268, 2269, 2270, 2271, 2272, 2273, 2274, 2275, 2276, 2277, 2278, 2279, 2280, 2281, 2282, 2283, 2284, 2285, 2286, 2287, 2288, 2289, 2290, 2291, 2292, 2293, 2294, 2295, 2296, 2297, 2298, 2299, 2300, 2301, 2302, 2303, 2304, 2305, 2306, 2307, 2308, 2309, 2310, 2311, 2312, 2313, 2314, 2315, 2316, 2317, 2318, 2319, 2320, 2321, 2322, 2323, 2324, 2325, 2326, 2327, 2328, 2329, 2330, 2331, 2332, 2333, 2334, 2335, 2336, 2337, 2338, 2339, 2340, 2341, 2342, 2343, 2344, 2345, 2346, 2347, 2348, 2349, 2350, 2351, 2352, 2353, 2354, 2355, 2356, 2357, 2358, 2359, 2360, 2361, 2362, 2363, 2364, 2365, 2366, 2367, 2368, 2369, 2370, 2371, 2372, 2373, 2374, 2375, 2376, 2377, 2378, 2379, 2380, 2381, 2382, 2383, 2384, 2385, 2386, 2387, 2388, 2389, 2390, 2391, 2392, 2393, 2394, 2395, 2396, 2397, 2398, 2399, 2400, 2401, 2402, 2403, 2404, 2405, 2406, 2407, 2408, 2409, 2410, 2411, 2412, 2413, 2414, 2415, 2416, 2417, 2418, 2419, 2420, 2421, 2422, 2423, 2424, 2425, 2426, 2427, 2428, 2429, 2430, 2431, 2432, 2433, 2434, 2435, 2436, 2437, 2438, 2439, 2440, 2441, 2442, 2443, 2444, 2445, 2446, 2447, 2448, 2449, 2450, 2451, 2452, 2453, 2454, 2455, 2456, 2457, 2458, 2459, 2460, 2461, 2462, 2463, 2464, 2465, 2466, 2467, 2468, 2469, 2470, 2471, 2472, 2473, 2474, 2475, 2476, 2477, 2478, 2479, 2480, 2481, 2482, 2483, 2484, 2485, 2486, 2487, 2488, 2489, 2490, 2491, 2492, 2493, 2494, 2495, 2496, 2497, 2498, 2499, 2500, 2501, 2502, 2503, 2504, 2505, 2506, 2507, 2508, 2509, 2510, 2511, 2512, 2513, 2514, 2515, 2516, 2517, 2518, 2519, 2520, 2521, 2522, 2523, 2524, 2525, 2526, 2527, 2528, 2529, 2530, 2531, 2532, 2533, 2534, 2535, 2536, 2537, 2538, 2539, 2540, 2541, 2542, 2543, 2544, 2545, 2546, 2547, 2548, 2549, 2550, 2551, 2552, 2553, 2554, 2555, 2556, 2557, 2558, 2559, 2560, 2561, 2562, 2563, 2564, 2565, 2566, 2567, 2568, 2569, 2570, 2571, 2572, 2573, 2574, 2575, 2576, 2577, 2578, 2579, 2580, 2581, 2582, 2583, 2584, 2585, 2586, 2587, 2588, 2589, 2590, 2591, 2592, 2593, 2594, 2595, 2596, 2597, 2598, 2599, 2600, 2601, 2602, 2603, 2604, 2605, 2606, 2607, 2608, 2609, 2610, 2611, 2612, 2613, 2614, 2615, 2616, 2617, 2618, 2619, 2620, 2621, 2622, 2623, 2624, 2625, 2626, 2627, 2628, 2629, 2630, 2631, 2632, 2633, 2634, 2635, 2636, 2637, 2638, 2639, 2640, 2641, 2642, 2643, 2644, 2645, 2646, 2647, 2648, 2649, 2650, 2651, 2652, 2653, 2654, 2655, 2656, 2657, 2658, 2659, 2660, 2661, 2662, 2663, 2664, 2665, 2666, 2667, 2668, 2669, 2670, 2671, 2672, 2673, 2674, 2675, 2676, 2677, 2678, 2679, 2680, 26

**שאלות ותשובות רבי לוי אבן חביב**

[illegible]

כל ישראל הרי נמי יכול לקבלו על עצמו כשיחל על ידי גוי ונערכאות סלה וטעם האיסור נגמול שפנינו אם נחם שקבל ראונו המוכר האחריות עליו הוא שקבל אותו כולל על כל אי זה הפקר שנעולם שיפול בחולאפה ועמה אם נאמר שאחר עבור השלש' חדשים הראשונים קבל שמעון עליו אחריות מה שהפקד אין כאן איסור כלל לשמעון שאף על פי שנחזק ב' חדשים הראשונים הוא קרוב לשכר ורחוק להפקד מלך האחריות כולל שקבל עליו ראונו המוכר הדבר ונחר אליו מלך מה שבס הוא עשה לפנים מן השורה עם ראונו שקבל על עצמו אחריות אשר בהם שלפנינו אחר עבור הרי' חדשים הראשונים שיהיה ראוי שיהיה לעולם אחריות מה על ראונו המוכר והרי זה תחת זה : אמנם אם שמעון לא קבל עליו אחריות אשר בהם אחר עבור הרי' חדשים הראשונים הרי יש צעקס הוא איסור רבית דרבנן שמעון הוא קרוב לשכר ורחוק להפקד ב' חדשים הראשונים שלי שיעשה רישא שום דבר תמורת זה לראונו והוא אקרי מה נאמר כיון ראין כאן איסור כי אם ודרבנן וכבר קבל שמעון האצו' אין מוליין מידו שכן הוא הדין בכל רבית דרבנן לא היא דלא על זה אנו דכין אלא לומר דלא צריע' עסקין ויש לנו לפרש לשו' השער בחופן שלא יהיה שום איסור על שמעון ומעיקרא כשנחפשו ציניהם וקבל שמעון האחריות אח' עבור הרי' חדשים הראשונים כל האחריות שנעול' קבל על עצמו ואפילו מה שהפקד והאם כן חייב להחזיר כל רמי' החולאפה לראונו : זהו הכרחא לעניות דעתי צחשובה שאלתך וכחצתיו פה למלא רלוך וזהלילך מחמד ולולי כן הייתי גובה כחצך כי יודע כל שער עמי שהנני מוכר ערכי השפל והנקלה ולא תלכתי צדירות ונכפלות ולא חפצתי לראות אותם תחארים שלא נמלכות צי צביות' לא הם ולא שפחמות' ולא אחר מני חלץ ממותם ועלמותם : והאמת לולי שפחמתי פיך שלא להצדיק רשקם והרדך רב הייתי מוכנע עליהם עמאיהם : השורה לשאלתך לכן מאלו והאלה הם תחלה אצבי לכחצך תחבוצ אלי כאשר ידבר איש אל רעהו :

ומעשה טקסה ישראל אחד חזו שנים צשוחפות עליה אחת שעל גבי צית מן גוי אחד ואחר כך קנה אחד מן השוחפים גם כן הצית וכל קרקע העלי דהיינו התקרה והמענייה וצאו למחלוקת אלו השחי שוחפים ומענין התקרה שאמר צעל הצית לצעל העלית עלי התקרה חלית שלי וגם חיכני מחוייב לצנח לך קרקע אחר להיחוד עליה וצעל העלית טוען חיין לך חלי עלי חקרה וגם מחוייב אחת לעזור לי צחיקון קרקע עלייתי הדין עם מי וצאחם החשונה שהתקרה יהיה לצעל העלית וחיין הצעל הצי מחוייב צחיקון כפילת התקרה :

**קבץ שאלות** החלק השני

החל ונבדוק חל' הצית העלמית שהיו של שנים וכו' ואמר לשם הרים איך התקדמה על צגל הצית וההייף ורש"י ורוב האחרונים פסקו כנגדו ואם לא היה הסכמה בקהל היו פוסקי' הדין כרש"י אחר הרוב. ונבדוק מה יש לי שני ספקות ראשון כראש לעניות דעתי שהרב לא דבר אלא בחדש מנשי' לדרין או שקנו הצית בחדר השוחטין או שנפל להם מירוסה אבל אלו לא עשו כן אלא שקנו צית ועלמית ר"ל בחדר וחלר או בחדר בחדר וחלקו לבדו ואחר זמן רב שחלקו קנה ח' ומס' מנשי' אחר זה המובין שהיה חכם העלמית מהשוחט שלו כי כבר חלקו זמן רב ולא היה להם שום דבר זה מאחר שלא היינו פוסקים אלא אחר הרוב ומכאן התקדמה לבד פסקו כהר"ם אם כן יהיה הדין עכשיו כמו בראשונה כשהיה הגוי צית וכו' . וצפ"ט כמו שפירשנו כי בקרקעות יש לנו לילך אחר חוקי המלך וכו' וזהו ודאי אחר שאלם היה יודע מי שקנה הצית היה עבור הר"ם אכן פסדי' שלא היה קנה הצית אפי' צול גדול אם כן הוא יות' עוד לצגל העלמית לחיות לו שכן יסודי מלהיה הגוי שכן ולעם ירויה עד כאן לשונו . ואח"י שידענו ממני כמה קשה צעירי להשיב על דבר שכבר נפסק הדין היה ראוי לך שלא להכריחי' לשנות מודתי וכן חלתי' פניך שיכנסו דברי' באומץ ומכאן ותלמה ואל חזקש' ממני להשיב ולדבר אחר בנדר דין . ולא היו מפני שאני קץ בשאלותיך ארצות הכני משתעשע ושמה צהם כעולה שלל אבל הסכמה היה שלא יתקד' אחר בנדר דין ומחלקת : אמנם קודם פסק הדין הכני הכני לכל אשר חזקש' לתעודה וחורה כיד דעתי התקדמה ואם עוד חוסיק' לשמור חכמי' אחר עם זה והיו' שהצבא השאלה בהסכמות צ' צעלי' הדין ואומצ' על המשפט אם צבאלי' אם ירלה לעמוד על דעתי תעשה עמי חקד גדול כי לפי האמת אינו מן הראוי להשיב לאי' ומצעלי' הדין וזוהי' לשנים' או ליוסף על המשפט . וכמה הכני משיב מפני' הכבוד ועל החכמי' הכריז' ומכאן ולהנא :

**ואומר** שעם היות כפי הכר' צעיתי שהחלוק שחלקה בין הנושא שלפנינו לנשוא של המוציא ז"ל הוא אחיד על פי הדין וכאשר אנחנו צנחמ"י עם כל זה הדרך אשר דרכה ללכת בה להשיג בנושא אינה ידך ישרה גם הסקדמה שקדמה להמשך ההולדה היא אינה אחידה עם היות כפי האמת דבר"ך לקוחים ומתקשרים ויצאוהו כלי אריכות הוא בזה אופן :

**הנני** במלוא פרק בחרתי (ק"ו) וסרמנזים פרק חמישי מהלכות שכיחות ויור חסון ומשפט קוף סי' ש"צ) הבית והעליה של שנים נפחחה העליה וא"י בעל הבית רול' לחקן הרי בעל העלי' יורד ודר למעט עד שיחזקן לו את העליה **רצ'** יומי אומר המחתון כותן את המקרה והעליין את המעוצה עד כאן . פרש"י **סב**ית והעליה ונפחחה העליה גרסי' ולא גרסי'ן הבא של שני' דהא נשוכי **קא'** כדלמ' בגמרא . ואין על הבית . ומשכיר . מעוצה עוט שטוחין על המקרה שקורין אישעריך רומה לו במקר' ויבטו את יתוליים בנספר עזרא : ובגמרא מפרש פלוגתיהו עד כאן . והם הנושא שלפנינו היה נשוכר ומשכיר הרי הדין פשוט בנפחחה האחד רול' המחתון לחת המקרה והמעוצה כרצון דפליגי עליה דרבי יומי רלהכח כותיו האומם לפי שהנשא שלפנינו הוא נשוחפין לריבין אנו למודעי אם דין השוחפין נשוכר ומשכיר שה' או אם יש